

GEORG EBERS, SETÄLÄ EEMIL
NESTOR

HOMO SUM: ROMAANI

Georg Ebers
Eemil Setälä
Homo sum: Romaani

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24621085

Homo sum: Romaani:

Содержание

ENSIMMÄINEN LUKU	9
TOINEN LUKU	22
KOLMAS LUKU	43
NELJÄS LUKU	67
VIIDES LUKU	78
KUUEDES LUKU	92
Конец ознакомительного фрагмента.	93

Georg Ebers

Homo sum: Romaani

Tekijän esipuhe.

Valmistellessani itseäni Sinain niemen historian kirjoittamiseen, veti kristillisen ajan ensimmäisten vuosisatojen tutkiminen minulta pitkän ajan, ja noiden monilukuisten martyrologisten ja askeettisten kirjoituksien, pyhimys- ja munkkijuttujen joukosta, jotka minun oli ahtaalle rajoitettua tarkoitustani varten läpi tutkiminen ja seulominen, löysin (Cotelerion "*ecclesiae graecae monumenta*"ssa") kertomuksen, joka kaikessa vähäpätöisyydessäänkin tuntui minusta omituiselta ja liikuttavalta. Sen tapahtumapaikkana oli Sinain vuori ja sen juurella oleva kosteikko Pharan.

Kun minä sittemmin, matkustaissani petrealaisessa Arabiassa, omin silmin näin Sinain erakkojen luolat ja omin jaloin astuin niihin, niin tämä kertomus jälleen juohtui mieleeni, eikä se mielestäni lähtenyt koko erämaanmatkallani.

Omituisimman-laatuinen sielun-arvoitus näytti minusta ilmaantuvan tässä yksinkertaisessa tapauksessa.

Erästä erakkoa syytetään väärin toisen rikoksesta, ja itseään puolustamatta hän antautuu rankaistuksen, seurakunnan yhteydestä sulkemisen, alaiseksi. Vasta rikollisen oman tunnustuksen kautta hänen viattomuutensa tulee ilmi.

Oli erittäin viehättävää ajatella niitä sielunliikkeitä, jotka

johtivat sellaiseen apathiaan (*apatheia*), sellaiseen tunteiden lannistamiseen, ja samassa kuin näiden omituisten luolan-asujanten toimiminen ja ajatteleminen minussa itsessäni tuli yhä selvemmäksi, muodostui, ikäänkuin esimerkiksi, Paavalini kuva, ja pian kokoontui tämän ympärille kehä aatteita sekä viimein selvä käsitys, jotka minua ahdistelivat ja pakoittelivat, siksi kuin koetin taiteilijan keinoin, kertomuksen muodossa niitä ilmaista.

Koptilaisten munkkikertomusten lukeminen, johon minut saattoi Abel'in koptilaiset tutkimukset, antoi minulle ulkonaisen aiheen muodostamaan tätä minussa jo täydelleen selväksi kypsyntä ainetta romaaniksi. Myöhemmin minuun erittäin vaikutti H. Weingarten'in pieni, mutta tärkeän-arvoinen kirjoitus munkkilaisuuden synnystä, joka minua vieläkin pidättää etenkin Egyptin ensimmäisten kristillisten vuosisatain tutkimisessa.

Ei olisi paikallaan, jos tässä rupeisin esittämään niitä kohtia, joissa luulen itselläni olevan syytä poiketa: Weingarten'ista. Terävä-älyinen Breslau'ilainen virkakumppanini heittää syrjään paljon, mikä ei ansaitsekaan pysyä paikassaan, mutta monin paikoin kirjassansa hän näyttää lakaisevan liian terävällä luudalla.

Vaikka minun olisi ollut yhtä helppoa sijoittaa kertomukseni neljännen vuosisadan viidennen kymmenen alkuun kuin neljännenkin kymmenen, niin olen kuitenkin sen jättänyt tekemättä, koska luulen varmaan voivani todistaa, että jo sinä aikana, jonka minä olen valinnut esitettäväkseni, oli, paitsi Serapistemppelin pakanallisia erakkoja (*egkekleismenoi*),

myöskin kristillisiä anakoreetteja. Siinä yhdyn häneen täydellisesti, ett'ei järjestetyn munkkilaitoksen alkua missään tapauksessa ole oletettava ennen vuotta 350.

Minun Paavalini on tietysti eroitettava tuosta "ensimmäisestä erakosta" Paavali Thebalaisesta, jonka Weingarten täydellä syyllä on pyyhkäissyt pois historiallisten henkilöiden nimilistalta. Hän on, niinkuin kaikki muutkin kertomukseni kuvat, keksitty persoona, aatteen kannattaja, ei enempää, eikä vähempää. — Sankariani varten en ole valinnut mitään varmaa esikuvaa, ja hänen suhteensa on ainoa vaatimukseni se, että hänen ilmaantumisensa siihen aikaan myönnetään mahdolliseksi. Kaikista vähimmin olen ajatellut pyhää Antoniota, joka nyt on menettänyt etevän elämänkertojansakin, Athanasion, ja joka esitetään sangen teräväkärkiseksi mieheksi, mutta sivistykseltään niin puuttuvaiseksi, että hän osasi ainoastaan Egyptin kieltä.

Ne dogmaattiset riidat, jotka jo kertomukseni aikana olivat syttyneet, olen tahallani jättänyt mainitsematta. Myöhempinä aikoina Sinailaiset ja kosteikon asukkaat ottivat niihin innokkaasti osaa.

Sitä Sinaita, johon minä johdan lukijan, ei saa sekoittaa siihen hyvää päivänmatkaa etelämpänä olevaan vuoreen, jolla tosin Justinianon ajoista on ollut se nimi, jonka juuressa on kuuluisa Kirkastuksen luostari, ja jota yleisesti pidetään raamatun Sinaina. Kirjassani, jossa kerron matkustustani petrealaisen Arabian läpi [Georg Ebers, *Durch Gosen zum Sinai. Aus dem Wanderbuche und der Bibliothek. Leipzigissä, W. Engelmann'in*

kustannuksella 1872], olen koettanut uusilla perusteilla todistaa sitä mielipidettä, jonka Lepsius on tuonut tieteeseen, että sitä jättiläistunturia, jota nykyään nimitetään "Serbal'iksi", vaan ei munkkien Sinaita, on pidettävä ja ennen Justinianon aikaa on pidettykin lain-antamisen vuorena.

Senaattori Pietarin kivisen huoneen suhteen, jossa oli aivan vastoin itämaiden tapaa ikkunoita kadulle päin, minun tulee, estääkseni syystä nousevia epäilyksiä, huomauttaa, että Pharan'in kosteikossa vielä tänä päivänä on moneen sellaiseen rakennukseen kuuluneita palomuuureja, jotka ovat merkillisen hyvin säilyneet.

Mutta sellaisille ulkonaisille seikoille suon tässä sielunkuvaelmassa vain vähäpätöisen sijan. Edellisissä romaaneissani oppinut oli pakoitettu tekemään myönnytyksiä runoilijalle ja runoilija oppineelle, mutta tässä en sitä vastoin ole tarkoittanut mitään muuta, kuin katsomatta oikealle tai vasemmalle, opettamatta tahi siirtelemättä tutkintojeni tuloksia muotoihin, joissa on lihaa ja luuta, taiteellisesti ilmaista sielussani liikkuvan aatteen eheässä muodossa. Ne kaunistelemattomat ihmismuodot, joiden sisällistä olemusta minä koetan lukijalle selvittää, täyttävät tämän kuvaelman alan, jonka hämärässä taustassa aaltoilee ihmiskunnan historian kuohuva meri.

Kirjani latinalaisen nimen valitsemiseen on minua ohjannut eräs usein käytetty lause, joka täydelleen ilmoittaa sen päähuomion, johon minut on saattanut kaikkien ihmisten ajatuksen ja olon

tarkastus, ja vieläpä niidenkin, jotka jo luulevat kiivenneensä taivaasen vievien portaiden korkeammille astimille.

Terention kirjassa Heautontimorumenos (I näytöksen 1 kohtauksen 77 säkeessä) vastaa Menedemolle hänen naapurinsa Chremes:

"Homo sum: humani nil a me alienum puto", jonka saattaa sanasta sanaan kääntää:

"Olen ihminen; mitään inhimillistä en pidä itselleni vieraana".

Mutta jo Cicero ja Seneca käyttävät tätä säettä sananlaskun tapaan ja paljoa laajemmassa merkityksessä, kuin siinä, mikä sillä näyttää olevan yhteydessä sen paikan kanssa, jossa se ilmaantuu. Heihin minä yhdyn ja käännän, viitaten kirjan nimilehteen:

"Olen ihminen ja luulen olevani ihminen kaikessa".

Leipzig'issä, 11 p. Marraskuussa 1877.

Georg Ebers.

ENSIMMÄINEN LUKU

Kallioita, alastomia, kovia, punaisen-ruskeita kallioita ylt'yleensä; ei pensasta, ei ruohonkortta, ei kivehen liittyvää sammaltakaan, jota luonto muuten huokuu tunturin kalliokupeille, ikäänkuin luonnon luovan hengen tuulahdus olisi koskettanut hedelmätöntä kiveä. Ei mitään muuta kuin tasaista graniittia ja sen yläpuolella taivas, yhtä tyhjänä pilvenhattaroista, kuin kalliot pensaista ja ruhosta.

Ja kuitenkin tuossa kallionrinteen kourussa liikkuu ihmis-elämä, ja kaksi pientä harmaata lintua kiikkuu puhtaassa, keveässä puolipäivä-auriongon kuumentamassa erämaan ilmassa ja ne katoavat kalliorivin taakse, joka ikäänkuin ihmiskäden kohottamana muurina rajoittaa syvää rotkoa.

Siellä on hyvä olla, sillä lähde pulppuaa sen kivikkopohjalla, ja täällä, niinkuin kaikkialla, missä vesi erämaata kostuttaa, viheriöivät mauste-yrtit ja versoaa rehottava pensahisto.

Kun Osiris – niin kertoo vanha egyptiläinen taru – syleili erämaiden jumalatarta, niin hän jätti viheriän seppeleensä tämän vuoteelle. Mutta niinä aikoina ja niissä piireissä, joissa meidän kertomuksemme liikkuu, ei tunneta enää vanhoja taruja, tahi ei tahdota niitä tuntea. Me viemme lukijan alulle neljännen vuosisadan neljättä kymmentä Vapahtajan syntymän jälkeen ja Sinain vuorelle, jonka pyhälle maalle muutamia vuosia takaperin oli asettunut yksityisiä parannusta haluavia, maailmaan

kyllästyneitä erakkoja, ollen vielä ilman yhteyttä ja järjestystä.

Siinä notkelmassa olevan lähteen vieressä, josta jo puhuimme, kasvaa monihaarainen töyhtöpalmu, mutta se ei suojele lähdettä tämän vyöhykkeen pystysuoraan paistavilta auringon säteiltä. Se näyttää varjoavan ainoastaan omia juuriaan; kuitenkin sen sulkamaiset haarat ovat kylliksi vahvat kannattamaan kulunutta sinistä huivia, ja tämä varjoaa suojakattona nuoren tytön kasvoja, joka uneksien ojenteleksen tulikuumilla kivillä. Muutamat kellertävät vuorivuohet hyppelevät iloisina kiveltä kivelle etsien ravintoaan, ikäänkuin puolipäivän helle olisi heistä suloinen ja virkistävä. Aika-ajoin tyttö tarttuu vieressään olevaan paimensauvaan ja kutsuu vuohiaan luoksensa kauas kuuluvalla vihellyksellä. Eräs pieni vuohi lähenee häntä hypellen. Vain harvat eläimet kykenevät ilmaisemaan iloansa, mutta pienet vohlat osaavat sitä tehdä.

Nyt tyttö ojentaa paljaan, solean jalkansa, työntää hänen leikkiinsä yhtyvän vohlan iloisen vallattomasti luotaan ja yhä uudelleen luotaan, kun tämä jälleen tulee hyppien häntä kohti. Ja tätä tehden paimentyttö taivuttaa varpaitansa niin sievästi, kuin hän tahtoisi vaatia jotakuta katselijaa ihailemaan niiden hienoutta.

Jälleen vohla hyppää häntä kohti ja tällä kertaa pää alas painettuna. Sen otsa koskee hänen jalkansa pohjaan, mutta kun se käyrällä kuonollaan hyväillen tuhertaa paimentytön jalkaa, niin tämä survaisee sen niin kiivaasti luotaan, että eläin raukka säikähtää ja keskeyttää leikin kovasti määkien.

Näytti siltä, kuin tyttö olisi vain odottanut otollista hetkeä, voidakseen tuntuvasti osata vohlaan, sillä survaus oli ollut kiivas, melkein kiukkuinen. Sininen huivi peitti paimentytön kasvot, mutta varmaankin hänen silmänsä olivat sähköyksen leimahtaneet, kun hän niin äkkiä keskeytti leikin.

Monta minuuttia tyttö makasi liikahtamatta, mutta kasvoille vierinyt huivi aaltoili hiljaa ylös alas hänen huohottavan hengityksensä liikuttamana. Hän kuunteli jännitetyllä tarkkaavaisuudella, innokkaasti odottaen; sen saattoi huomata hänen suonenvedon-tapaisesti kokoonpuristetuista varpaistaankin.

Jo kuului kapse. Se tuli järeiltä portailta päin, jotka olivat tehdyt hakkaamattomista kivihihkoista ja kävivät rotkon ryhmyistä kuvetta myöten alas lähteelle.

Säikähdys väräytti paimentytön hentoja, puoleksi kehkeytyneitä jäseniä; kuitenkin hän ei liikahtanut. Harmaat linnut, jotka istuivat hänen vieressään orjantappurapensaassa, lensivät pois, mutta ne olivat kuulleet vaan kapseen, eivätkä saattaneet eroittaa, mikä sen synnytti.

Paimentytön korva oli tarkempi kuin niiden.

Hän kuuli, että lähestyi ihminen, ja tiesi, että vain yksi ainoa kävi tuolla tavalla.

Hän kurotti kätensä ottamaan kiveä, joka oli hänen vieressänsä, ja paiskasi sen lähteesen, jonka vesi heti sekaantui. Sitten hän kääntyi kyljelleen ja makasi, ikäänkuin olisi nukkunut, pää käsivarren nojassa. Yhä selvemmin kuului

voimakas astunta.

Portaita myöten astuja oli pitkävärtinen nuorukainen. Hänen puvustaan päättäen hän oli Sinain erakkoja, sillä hänellä ei ollut yllään muuta kuin karkeasta liinavaatteesta tehty mekkomainen takki, jonka hän näytti kasvaneen pieneksi, ja hänen jalkoihinsa oli kuituisella palmuniinellä sidottu parkitsevat nahka-anturat.

Viheliäisemmin ei mikään isäntä pukeutunut orjiaan, mutta eipä kukaan olisi sentään pitänyt häntä epävana, sillä hän astui tietänsä pää pystyssä ja uljaana arvonsa tunnosta. Hän ei mahtanut olla paljoa enemmän kuin kahdenkymmenen vuoden vanha; sen ilmaisi hänen ylähuulessaan, leuoissaan ja poskissaan oleva, orastuva hieno utupaita, mutta hänen suurista sinisistä silmistään ei loistanut mitään nuoruuden-elaisuutta, vaan haluttomuutta, ja hänen huulensa olivat melkein ynseästi suljetut.

Hän pysähtyi ja pyyhkäisi otsaltaan epäjärjestyksessä olevia tummia kiharoitaan, jotka tuuheina, kuin leijonan harja, liehuivat hänen päänsä ympärillä. Sitten hän lähenei lähdettä, ja kumartuessaan ammentaaksensa vettä suureen, kuivattuun kurpitsan kuoreen, joka hänellä oli kädessään, hän huomasi ensin, että vesi oli sekoitettu, sitten vuohet ja viimeksi makaavan paimentytön.

Suuttuneena hän laski astian pois ja huusi tyttöä kovalla äänellä; mutta tämä ei liikahtanutkaan, ennenkuin nuorukainen tyyliä koski häneen jalallaan. Silloin tyttö hypähti ylös,

ikäänkuin kyyn pistämänä, ja silmät, mustat kuin yö, leimahtivat hänen nuorekkaista, ruskeista kasvoistaan nuorukaista vastaan. Hänen jyrkästi kaarevan nenänsä hienot pielet liikkuiivat nopeasti, ja hänen lumivalkeat hampaansa välähtivät, kun hän huusi nuorukaiselle:

"Olenko minä koira, koska minua tällä tavoin herätät?"

Nuorukainen punastui, osoitti pahoilla mielin lähdettä ja sanoi tuimasti:

"Sinun karjasi on taas sekoittanut veden; minun täytyy odottaa täällä, siksikuin se jälleen selkenee, että saatan sitä ammentaa".

"Päivä on pitkä", paimentyttö vastasi, ja pudotti noustessaan, ikäänkuin sattumalta toisen kiven veteen.

Nuorukaiselta ei jäänyt huomaamatta se riemuisesti välkähtävä silmäys, jonka tyttö sitä tehdessään oli luonut lähteen puoleen, ja vihaisena hän huusi:

"Hän on oikeassa! Sinä olet myrkyllinen käärme, helvetin daimoni".

Tytttö nousi nauraen ylös ja väänteli hänen edessään kasvojansa, ikäänkuin näyttääkseen olevansa todellakin kauhistava hirviö, ja hänen vilkas-eleisten, nuorekkaiden kasvojensa tavattoman teräväpiirteisyyden vuoksi se oli hänelle helppoa. Hän pääsikin täydelleen tarkoituksensa perille, sillä kauhistusta osoittavilla liikkeillä nuorukainen peräytyi, ojensi kätensä torjuen eteensä, lausui Jumalan nimen ja huusi, nähdessään tytön yhä vallattomammin nauravan:

"Pois, daimoni, pois luotani! Herran nimessä minä kysyn

sinulta: kuka sinä olet?"

"Mirjam, kukas muu?" hän vastasi vallattomasti.

Hän oli odottanut toisenlaista vastausta. Tytön hilpeys suututti häntä, ja närkästyneenä hän huudahti:

"Mikä tahansa onkin nimesi, niin sinä olet kumminkin ilkimys, ja minä pyydän Paavalia, että hän kieltäisi sinua juottamasta karjaasi meidän lähteestämme".

"Sinä juoksisit imettjäsi luokse ja kantelisit hänelle minun päälleni, jos sinulla semmoinen olisi", tyttö vastasi, halveksimalla kurtistaen huultansa.

Nuorukainen punastui; mutta tyttö jatkoi pelotta ja eloisesti vaihtelevilla liikenteillä:

"Mies pitäisi sinun olla, suuri ja vahva kun olet, mutta sinä annat kohdella itseäsi kuin lasta tahi kuin viheliäistä orjatarta. Sinun tehtävänäsi on koota marjoja ja juuria sekä tuoda vettä tuossa astia-kulussa. Sen minä osasin jo tuon kokoisena ollessani!" Ja ojentaen suoriksi molempain kättensä hoikat sormet, jotka olivat yhtä eloiset, kuin hänen kasvojensa juonteet, hän näytti turhan pienen mitan. "Hyi sinuas! Sinä olet voimakkaampi ja muhkeampi kuin mikään tuolla alhaalla asuvista amalekilais-pojista, mutta koitappas vaan kilpailla heidän kanssansa jousella-ammunnassa tahi peitsen heitossa!"

"Saisinko vain tehdä mieleni mukaan", nuorukainen keskeytti häntä, ja hehkuva punastus levisi hänen kasvoillensa. "Kestäisinpä kyllä kymmenen tuommoisen laihan raukan kanssa".

"Sen uskon", tyttö vastasi ja katseli ylpeydestä säteilevin silmin nuorukaisen leveätä rintaa ja jänteviä käsivarsia. "Sen uskon, mutta miksi et sinä saa? Oletko sinä orjana sillä miehellä, joka asuu tuolla ylhäällä?"

"Hän on minun isäni, ja sitä paitse..."

"Mitä sitä paitse!" tyttö huudahti ja viipoitti kättään ikäänkuin tahtoen karkoittaa yölepakkoa. "Joll'ei yksikään lintu tahtoisi lentää pois, niin olisipa pesässä kirjava kihinä. Katsoppas minun vuohiani; niin kauvan kuin tarvitsevat emäänsä, niin ne juoksevat sen perässä; mutta niin pian kuin yksinkin löytävät ruokansa, niin ne hakevat sitä, mistä saavat, ja minä sanon sinulle: tuo vuoden vanha ei enää tiedä, onko hän imenyt keltaista vai mustaa. Ja mitä suurellista sitten isäsi sinulle tekee?"

"Vaikene!" nuorukainen keskeytti häntä teeskentelemättömällä harmilla. "Paha henki puhuu sinusta. Mene pois luotani, sillä minä en saa kuunnella semmoista, jota en saa lausua".

"Saa, saa, saa", tyttö matki häntä. "Mitä sinä saat sitten? Et saa edes kuunnellakkaan".

"Kaikista vähimmin sitä, mitä sinä sanot, sinä peikko!" hän huusi kiivaasti. "Sinun äänesi on minusta inhottavaa, ja jos sinut vielä kerran tapaan lähteellä, niin ajan sinut kivittämällä pois".

Sanaakaan sanomatta tyttö tuijotti häneen hänen näin puhuessaan. Veri oli poistunut hänen huuliltaan ja hänen pienet kätösensä olivat puristuneet nyrkkiin.

Nuorukainen tahtoi mennä hänen ohitsensa vettä

ammentamaan, mutta tyttö asettui hänen tiellensä ja piti häntä ikäänkuin lumottuna silmänsä järkähtämättömällä katseella.

Kylmä väristys kävi hänen lävitsensä, kun tyttö häneltä vapisevin huulin ja soinnuttomalla äänellä kysyi: "Mitä minä olen sinulle tehnyt?"

"Anna minun olla", hän sanoi ja kohotti kättänsä sysätäksensä hänet syrjään veden äärestä.

"Elä koske minuun!" tyttö huudahti ollen kokonaan poissa suunniltaan.

"Mitä minä olen sinulle tehnyt?"

"Sinä et tiedä mitään Jumalasta", hän vastasi, "ja kuka ei ole Jumalasta, se on perkeleestä".

"Sitä et sinä sano itsestäsi", tyttö virkkoi, ja hieno iva alkoi jälleen soida hänen äänestään. "Mitä he sinulle uskottavat, se saattaa kielesi läpäyttämään, samoin kuin käsi nauhaa nykimällä panee nukke-hulivilin jäsenet liikkumaan. Kuka on sinulle sanonut, että minä olen perkeleestä?"

"Miksi sitä sinulta salaisin?" hän vastasi ylpeästi. "Hurskas Paavali varoitti minua sinusta, ja minä kiitän häntä siitä. Sinun silmästäsi, hän sanoi, katselee paha henki. Ja hän on oikeassa. Kun sinä minua katsot, niin minusta tuntuu, kuin minun pitäisi tallata kaikkea, mikä on pyhää, jalkaini alle. Viime yönä minä uneksuini, että pyörielin sinun kanssasi tanssissa..."

Hänen tätä puhuessaan totisuus ja suuttumus katosi Mirjamin silmistä.

Hän taputti käsiään ja huudahti: "Olisipa se vain totta ollut

eikä paljasta unta! Elä nyt taas vaan kauhistu, narri! Tiedätköhän sinä, miltä silloin tuntuu, kun huilut soivat ja kielisoittimet heläjävät ja jalat hypyssä pyörivät keveästi, ikäänkuin niissä olisi siivet?"

"Saatanan siivet", Hermas keskeytti häntä ankarasti. "Daimoni sinä olet, paatunut pakana".

"Niin hurskas Paavali sanoo", nauroi Mirjam. "Sen sanon minäkin!" nuorukainen huusi. "Kukapa on sinua milloinkaan nähnyt hurskasten kokouksessa? Rukoiletko sinä? Kiitätkö Herraa ja Vapahtajaa?"

"Mistäpä minä kiittäisin?" Mirjam kysyi. "Kenties siitä, että hurskain teistä haukkuu minua häijyksi daimoniksi?"

"Juuri sentähden, että sinä olet syntinen, taivas kieltää sinulta hyvyytensä".

"Ei, ei, tuhat kertaa ei!" Mirjam huudahti. "Ei mikään jumala ole milloinkaan minusta huolinut. Ja joll'en minä ole hyvä, niin kuinka saattaisinkaan olla, koska ainoastaan paha on tullut minun osakseni. Tiedätkö sinä, kuka minä olen ja kuinka olen tullut tämmöiseksi? Olinkohan minä jo silloinkin paha, kun vanhempani käydessään täällä toivioletkellä lyötiin kuolijaaksi? Minä olin silloin kuudenvuotinen, en enempää, ja mitä on semmoinen lapsi? Mutta minä muistan vielä aivan hyvin, että meidän majamme luona oli monta kameelia ja ratsujakin syömässä, jotka olivat meidän omiamme, ja että siinä kädessä, joka minua usein hyväili – se kai oli äitini – loisteli suuri jalokivi. Minulla oli musta orjatarkin, joka totteli

minua. Kun hän ei tahtonut tehdä minun mieleni mukaan, niin minä tartuin hänen harmaasen villavaan tukkaansa ja sain lyödäkkini häntä. Kuka tiesi, minne hän on joutunut? Minä en häntä rakastanut, mutta olisipa hän nyt täällä, niin kuinka hyvä hänelle olisinkaan! Johan minä nyt itsekin olen kaksitoista vuotta syönyt orjuuden leipää ja paimentanut senaattori Pietarin vuohia, ja jos rohkenisin yhtyä juhlakentällä vapaiden tyttöjen joukkoon, niin he ajaisivat minut pois ja repisivät seppeleen päästäni. Minunko tulisi olla kiitollinen? Mistä sitten? Ja hurskas? Mikä jumala on minusta huolinut? Nimittäkää minua häijyksi daimoniksi, nimittäkää minua siksi; mutta jos Pietari ja sinun Paavalisi sanovat, että hän, tuo ylähinen, joka on minun antanut kasvaa suureksi tämmöistä kohtaloa varten, on hyvä, niin he valhettelevat. Jumala on paha, ja se on juuri hänen tapaistansa, jos hän johdattaa sinun mieleesi, että karkoittaisit minut lähteeltänne kivittämällä". Tätä sanoessaan hän purskahti tuskallisesti nyhyhkimään, hänen kasvojensa juonteet vääntyivät ja vääristyivät monesti ja kiihkeästi.

Hennaan tuli sääli itkevää Mirjamia. Satoja kertoja hän oli tytön kohdannut, mutta aina tämä oli milloin vallattomana, milloin nyreänä, milloin riitaan vaativana, milloin vihasena katsonut häneen, eikä ollut milloinkaan ennen näyttänyt hetyneeltä tahi huolestuneelta.

Tänään tyttö ensi kerran avasi sydämensä hänelle, ja kyönelet, jotka rumensivat hänen kasvojaan, loivat hänen olentohonsa arvon, jota hänellä ei ennen ollut nuorukaisen silmissä ollut, sillä

Hermas tunsi tällä hetkellä, että hän oli nainen, ja nähdessään hänet heikkona ja murheellisena, hän häpesi kovuuttaan, läheni häntä ystävällisesti ja sanoi:

"Elä huoli itkeä, Mirjam! Tule vaan tästä lähinkin lähteelle, minä en sinulta sitä kiellä".

Hänen syvä äänensä soi hellältä ja ystävälliseltä hänen tätä sanoessaan; mutta Mirjam nyyhki yhä tulisemmin, melkein suonenvedon-tapaisesti, ja tahtoi puhua, mutta ei kyennyt. Joka jäsenestään vapisten, tuskasta väristen, mielipahaan menehtymäisillään tämä solakka paimentyttö seiso i hänen edessään, ja Hermas tunsi, että hänen tuli auttaa häntä.

Elävä säälin tunne viilsi hänen sydäntään, ja pysähdytti hänen taipumattoman kielensä.

Kun hän ei saanut lohdutuksen sanaa suustansa, niin hän tarttui vasemmalla kädellään ruukkuun ja laski oikean kätensä, jossa hän ennen oli sitä pitänyt, ystävällisesti Mirjamin olkapäälle.

Tyttö säpsähti, mutta salli sen kuitenkin tapahtua.

Hänen lämmin hengityksensä koski nuorukaiseen.

Hermas tahtoi vetäytyä pois, mutta hän tunsi itsensä ikäänkuin pidätetyksi. Hän tuskin tiesi, itkikö tyttö, vai nauroiko, kun hän piti kättänsä tämän mustilla kiharilla.

Mirjam ei liikahtanut.

Viimeinkin hän kohotti päänsä, hänen silmäinsä säihky kuvausi nuorukaisen silmiin, ja tämä samassa silmänräpäyksessä tunsi kaksi hentoa käsivartta kietoutuvan kaulansa ympäri.

Silloin Hermaasta tuntui, kuin meri tyrskisi hänen korvissaan, tuli leimuaisi hänen silmissään.

Sanomaton tuska valtasi hänet, rajusti hän riuhtaisihen irti tytöstä, ja syöksyi kovasti huutaen, ikäänkuin helvetin henget olisivat häntä vainonneet, lähteelle käyviä kivrappuja ylös, huolimatta siitä, että hänen astiansa särkyi kallion lappeesen tuhansiksi pirstoiksi.

Mirjam jäi seisomaan ikäänkuin lumottuna ja katseli hänen jälkeensä.

Sitten hän löi otsaansa hoikalla kätösellään, heittäysi uudelleen maahan lähteen ääreen ja tuijotteli tyhjään avaruuteen.

Liikahtamatta hän makasi siinä; ainoastaan hänen suunsa pysyi ainaisessa liikkeessä.

Kun töyhtöpalmun varjo alkoi käydä pitemmäksi, niin hän hypähti ylös, huuteli vuohet luoksensa ja katseli kuunnellen portaisiin päin, joita myöten Hermas oli poistunut.

Hämärän aika on lyhyt kääntöpiirin läheisyydessä, ja hän tiesi, että yö hänet yllättäisi laaksoon menevällä, kivisellä ja rotkoisella tiellä, jos hän kauvemmin viipyisi.

Hän pelkäsi myöskin yön kauhuja, henkiä ja daimonia ja tuhansia vaaroja, joiden laatua hän ei saattanut itselleen selvittää; mutta hän ei hievahtanut paikastaan eikä lakannut kuuntelemasta ja odottamasta Hermaan palaamista aina siihen asti, kuin aurinko oli kadonnut pyhän vuoren taakse ja lännen rusko vaalennut.

Kuolon hiljaisuus ympäröitsi häntä, hän kuuli oman hengityksensä ja värähteli illan viileän vaikutuksesta.

Samassa hän kuuli kovaa kopinaa päänsä päällä.

Lauma tunturivuohia, jotka olivat tottuneet tähän aikaan sammuttamaan janoansa lähteestä, tuli yhä lähemmäksi, mutta ne peräytyivät jälleen, kun vainusivat ihmisen läsnäoloa.

Ainoastaan lauman johdattaja oli jäänyt seisomaan rotkon reunalle, ja tyttö tiesi, että se vaan odotti hänen lähtöänsä viedäkseen muut juomaan.

Noudattaen ystävällistä tunnetta hän jo oli lähtemäisillään laskeakseen eläimet lähteelle. Silloin hän muisti Hermaan uhanneen karkoittaa hänet lähteeltä ja otti suuttuneena kiven ja heitti sillä vuohta, joka säikähtyneenä ja nopeasti pakeni tiehensä.

Muu lauma seurasi sitä.

Mirjam kuuli niiden rientävän pois; sitten hän, alla päin sekä paljaalla jalallaan tunnustellen tietä, ajoi laumaansa pimeässä kotiin päin.

TOINEN LUKU

Korkealla sen rotkon yläpuolella, missä lähde kumpusi, oli vähä-alainen kalliolakea, jonka taustassa jyrkkänä, haljennaisena seinänä kohosi alaston, punaisen-ruskea porfyyrrikallio.

Teräs-kova dioriittisuoni kulki sen juuren läpi, ikäänkuin viheriänä nauhana, ja tämän alla aukeni pieni, pyöreä, luonnon oman luovan käden kuvertama luola.

Ennen olivat metsän pedot, pantterit tai sudet, siinä pitäneet majaa; nyt se oli nuoren Hermaan ja hänen isänsä asuntona.

Monta samanlaista luolaa oli pyhässä vuoressa, ja erakot olivat itselleen omistaneet suurimmat niistä.

Stephanon luola oli tavallista korkeampi ja syvempi, mutta kuitenkin oli vain pieni matka noiden molempain kuivista ruohoista ja yrteistä valmistettujen makuusijain välillä, joista toisella lepäsi isä, toisella poika.

Puoliyö oli aikoja sitten kulunut, mutta ei nuori eikä vanha luolan asuja näyttänyt nukkuvan.

Hermas tuskitteli ääneensä ja heittelihen levottomana toiselta kyljeltä toiselle, huolimatta vanhuksesta, joka heikkona ja kovien tuskien rasittamana suuresti kaipasi lepoa. Kuitenkin Stephano kieltäytyi siitäkin lievennyksestä, jonka olisi saanut kääntymällä tai huoahdamalla, kun hän vaan luuli huomaavansa, että hänen reipas poikansa oli saanut unta.

Mikä poisti unen pojan silmistä, joka muuten tavallisesti

makasi niin sikeästi, että häntä oli vaikea saada valveille?

"Mikähän lienee syynä siihen", Stephano ajatteli, "että voimakas nuoriso nukkuu niin sikeätä ja runsasta unta, mutta lepoa tarvitseva vanhus ja myöskin sairas vähän ja herkästi. Onkohan valvomisen tarkoitus pitentää näiden elin-aikaa, jonka loppua he pelkäävät. Kuinka mielettömästi me kuitenkin riipumme tässä kurjassa olossamme, ja tahtoisimmepa hiipiä pois piilopaikkoihin, kun enkeli meitä kutsuu ja kultaiset portit meille aukenevat! Me olemme kuin hebrealainen Saul, joka pakeni, kun häntä tultiin kruunaamaan! Haavaani polttaa tuskallisesti. Saisinpa vain nielauksen vettä! Jollei tuo lapsiraukka olisi niin sikeästi nukkunut, niin pyytäisin häntä antamaan vesiastian".

Stephano kuunteli, nukkuiko poika, mutta ei hennonut häntä herättää, kun hän kuuli hänen syvän säännöllisen hengityksensä.

Häntä kylmäsi ja hän vetäysi kokoon lammasnahkansa alle, joka ei kuitenkaan peittänyt enempää kuin puolen ruumista, sillä luolaan, joka päiväis-aikaan oli tulikuuma, tunkeusi jääkylmää yö-ilmaa suusta sisään.

Näin kului pitkällisiä hetkiä.

Viimein hän luuli huomaavansa, että Hermas nousi ylös.

Niin, nukkuva varmaankin oli herännyt, sillä hän alkoi puhua itseksensä ja mainitsi Jumalan nimeä.

Silloin vanhus kääntyi poikansa puoleen ja alkoi hiljaa puhua:

"Kuuletko, lapsi?"

"Minä en saata nukkua", nuorukainen vastasi.

"Annappa siis minulle juotavaa", Stephano pyysi, "minun haavaani polttaa, niin ett'en sitä voi kärsiä".

Hermas nousi heti ylös ja antoi vesiastian sairaalle.

"Kiitos, kiitos, lapseni", vanhus sanoi hapuillen astian kaulaa. Mutta kun hän ei sitä löytänyt, niin hän huusi kummastuneena:

"Kuinka kostea ja kylmä! Saviastianahan tämä on, ja meidän astiamme oli kurpitsan kuori".

"Minä olen sen rikkonut", Hermas keskeytti häntä, "ja Paavali lamas minulle omansa".

"Vai niin, vai niin", Stephano jupisi, joi halukkaasti, antoi pojalle astian takaisin ja odotti, kunnes tämä jälleen oli käynyt vuoteellensa. Sitten hän lausui murheellisena:

"Sinä viivyt kauvan poissa illalla, astia on rikottu ja sinä tuskittelit unessa. Mikä sinua on kohdannut?"

"Helvetin daimoni", Hermas vastasi. "Ja nyt paha henki vainoo minua täällä luolassamme ja kiusaa minua kaikenmuotoisena".

"Manaa häntä ja rukoile", sanoi vanhus totisena. "Jumalan nimeä saastaiset henget pakenevat".

"Minä olen huutanut Häntä avukseni", Hermas huokasi, "mutta turhaan. Minä näen naisia, joilla on punaiset huulet ja liehuvat hiukset, ja valkoisia marmorikuvia, joilla on täyteläiset jäsenet ja hehkuvat silmät, ja kaikki minua lakkaamatta viittailevat".

"Ota siis ruoska", isä käski, "ja hanki itsellesi lepoa". Totellen

Hermas nousi uudelleen ja meni ruoska kädessä ulos. Luolan ahtaudelta hän ei saattanut siinä heiluttaa ruoskaa voimakkaasti kohotetulla kädellä.

Pian Stephano erotti yön hiljaisuudessa suhisevien nahkahihnojen vinkumisen, niiden kovat lyönnit nuorteille ihmis-jänterille ja poikansa tuskallisen voihkaamisen.

Jokaisen lyönnin kuuluessa vanhus säpsähti, ikäänkuin se olisi häntä itseään kohdannut. Viimein hän huusi niin kovaan kuin jaksoi: "Riittää jo, riittää". Hermas palasi luolaan.

Isä kutsui hänet vuoteensa ääreen ja kehoitti häntä rukoilemaan kanssansa.

Amenen sanottuansa hän silitteli pojan tuuheita hiuksia ja sanoi: "Käytyäsi Aleksandriassa sinä olet muuttunut aivan toiseksi. Jospa olisin kieltänyt piispa Agapitolle, enkä olisi sallinut sinun matkustaa! Pian Vapahtajani on minut kutsuva luokseen, minä tiedän sen, eikä kukaan pidätä sinua täällä. Silloin kiusaaja sinua lähestyy ja kaikki tuon suuren kaupungin ihanuus, joka kuitenkin loistaa ainoastaan niinkuin lahopuu, kuin välkkyvät käärmeet ja myrkylliset purpuranväriset marjat..."

"Minä en niistä välitä", keskeytti häntä Hermas. "Tuo meluista paikka vaan hämmensi ja tuskastutti minua. En kuuna päivänä enää astu siihen jalallani".

"Niin sinä aina sanot", Stephano väitti, "ja kuitenkin tämä matka on sinut muuttanut. Kuinka usein minä ennen ajattelinkaan, kun kuulin sinun naurusi, että sen sointi varmaankin on meidän taivaalliselle Isällemme mieleistä. Ja nyt?

Sinä olit iloinen, kuin visertävä lintu, ja nyt sinä astelet mykkänä tietäsi, nyreänä ja haluttomana sinä silmäilet ympärillesi ja pahat ajatukset turmelevat unesi".

"Sehän on minun vahinkoni", häntä Hermas keskeytti. "Minä pyydän, päästä käteni. Pian on yö kulunut, ja onhan sinulla koko pitkä päivä aikaa opetuksen antamiseen".

Stephano huokasi, ja Hermas kävi vuoteellensa.

Uni ei tullut kummankaan silmiin, ja kumpikin tiesi toisensa olevan valveilla, ja olisi mielellään alkanut puheen, mutta mielipaha ja uhma sulki pojan suun, ja isä oli vaiti, koska hän ei vielääkään saanut suuhunsa oikeita sydämelle käypiä sanoja, joita hän tapaili.

Viimeinkin tuli aamu. Hämärä kajastus loi valojuomun luolan suuhun ja sen umpinainen sisus valkeni vaikenemistaan. Nuorukainen heräsi ja nousi haukotellen.

Nähdessään isänsä makaavan silmät auki, hän kysyi huolettomasti:

"Jääkö tänne, vai lähdenkö aamuhartauteen?"

"Rukoilkaamme yhdessä", Stephano pyysi. "Ken tiesi, kuinka kauvan se meille on vielä suotu. Se päivä, jota ei enää ilta seuraa, ei ole minusta kaukana. Laskeu polvillesi minun viereeni ja anna minun suudella Ristiinnaulitun kuvaa".

Hermas teki isänsä käskyn mukaan, ja kun he lopettivat kiitosvirtensä, niin kolmas ääni yhtyi heidän ameneensa.

"Paavali!" vanhus huudahti, "ylistetty olkoon Vapahtaja! Katsoppas vähäisen minun haavaani. Nuolen kärki pyrkii ulos ja

polttaa kauheasti".

Äsken tullut, myöskin erakko, jolla kaiken muun puvun asemesta oli yllään vain tummasta, vanuttamattomasta verasta tehty mekkomainen takki ja lammasnahka, tutki huolellisesti haavaa, pani siihen yrttejä ja jupisi sitä tehdessään hurskaita lukuja.

"Nyt tuntuu paljoa paremmalta", huoautti vanhus. "Sinun hyvytyesi tähden Herra armahti minua".

"Minäkö hyvä? Minä syntisäkki!" Paavali vastasi syvällä metallin-sointuisella äänellä, ja hänen erittäin ystävälliset, siniset silmänsä kohosivat taivasta kohden, ikäänkuin tahtoen vakuuttaa, että hänen suhteensa suuresti erehdyttiin. Sitten hän pyyhkäisi silmiltään harmaantuvan tukkansa, joka järjestämätönnä ja takkuisena valui hänen niskallensa ja kasvoillensa, ja sanoi iloisena:

"Ei kukaan ihminen ole enempää kuin ihminen, ja moni on vähempää!

Arkissa oli monta eläintä, mutta vaan yksi Noah!"

"Meidän aluksessamme sinä olet Noah", vastasi Stephano.

"Sitten tämä pitkä lortti on elehvantti", nauroi Paavali.

"Sinä et ole häntä pienempi", Stephano vastasi.

"Vahinko, että tämä kivi-arkki on niin matala, muuten menisimme heti mitalle", Paavali lausui. "Niin, jospa Hermas ja minä olisimme yhtä hurskaita ja puhtaita, kuin olemme suuria, niin meillä olisi paratiisin avaimet taskussamme. Sinä vitsasit itseäsi tänä yönä, poika, minä kuulin ruoskan roiskeen. Oikein!

Jos syntinen liha yltyy, niin sitä pitää vähäsen nukittaa".

"Hän voihkasi kovasti, eikä saattanut nukkua", Stephano sanoi.

"Vai niin, kyllä minä hänet!" Paavali huusi nuorukaiselle ja uhkasi häntä voimakkaalla nyrkillään. Mutta nuot uhkaavat sanat kuuluivat enemmän kova-äänisiltä kuin vihaisilta, ja vaikka tämä tavattoman suuri mies lammasnahkoinensa kyllä näyttikin hurjalta, niin oli kuitenkin hänen katseessaan ja äänessään vastustamaton ystävällisyys, niin ett'ei kukaan olisi luullut, että hänen vihansa oli todentekoa.

"Helvetin henget ovat häntä kohdanneet", sanoi Stephano puolustellen, "enkä minä olisi saanut unta silmiini, vaikk'ei hän olisi valittanutkaan. Tämä on jo viides yö".

"Mutta kuudentena", Paavali keskeytti häntä, "sinulle on lepo välttämätöntä. Vyötä nahka yllesi, Hermas. Sinun pitää mennä kosteikkoon senaattori Pietarin luokse ja häneltä tai Dorothea rouvalta, diakonissalta tuoda hyvää unijuomaa sairaallemme. Katsoppas tuota! Poika ajattelee tosiaankin isänsä suurusta! Niin, oma vatsa on hyvä kehoittaja. Pistä vaan leipä taskuusi ja pane vesiastia tänne vuoteen viereen. Sinun poissa ollessasi minä tuon raikasta vettä. Seuraa nyt minua".

"Odota vielä, odota", Stephano huusi. "Tuo uusi ruukku kaupungista, lapseni. Sinä meille eilen lainasit omasi, Paavali, ja minä tahtoisin..."

"Minä olin sen jo unhottaa", keskeytti toinen hänen puheensa. "Tuleehan minun kiittää tuota varomatonta poikaa, sillä nyt

vasta minä tiedän, kuinka pitää juoda, niin kauvan kuin on terveenä. Vaikka minulle annettaisiin sen paino kultaa, en ottaisi astiaa takaisin. Ainoastaan pivosta juoden vesi maistuu hyvältä. Ruukku on teidän. Minä sotisin omaa hyvääni vastaan, jos vaatisin sen takaisin. Jumalan kiitos, nyt ei viekkainkaan varas voi varastaa minulta muuta, kuin turkkini".

Stephano tahtoi häntä kiittää, mutta hän otti Hermasta kädestä kiinni ja vei hänet kanssansa ulos.

Hetkisen molemmat astuivat äänettöminä vuorta ylös yli kallioiden ja kiviharkkojen.

Eräälle kalliolakealle, jonka ohitse merenrannan ja kosteikon välinen vuoritie kulki, Paavali seisahtui ja kääntyi nuorukaiseen sanoen:

"Jos me joka hetki ajattelisimme tekojemme kaikkia seurauksia, niin ei syntiä ensinkään olisi olemassa".

Hermas loi kysyväisen katseen häneen, mutta Paavali jatkoi:

"Jos sinun mieleesi olisi juohtunut, kuinka suuresti isäsi tarvitsee unta, niin olisit maannut hiljaa tänä yönä".

"Minä en saattanut", vastasi moitittu äreästi. "Tiedäthän, että olen ruoskinut itseäni kovasti".

"Se olikin oikein, sillä sinä olet ansainnut kuritusta, kuin huonosti kasvatettu poikanulikka".

Hermas katseli uhkaavasti moittivaa ystäväänsä. Hehkuva puna nousi hänen poskihinsa, sillä hänen mieleensä juohtui paimentytön sanat, että hän imettäjällensä kantelisi hänen päällensä, ja vihaisena hän huudahti:

"Niin en salli puhuttavan kanssani; minä en ole enää mikään lapsi!"

"Etkö isäsikään lapsi?" keskeytti häntä Paavali ja katsoi samalla niin kummastuneena ja kysyväisenä häneen, että Hermas ujona käänsi silmänsä pois.

"Eihän toki ole sopivaa, että joku katkeroittaa elämän lopun juuri siltä, joka ainoastaan hänen tähtensä enää haluaa elää".

"Minä olisin mielelläni maannut alallani, sillä minä rakastan isääni, niinkuin joku muukin".

"Sinä et lyö häntä", Paavali vastasi, "sinä tuot hänelle leipää ja vettä etkä juo yksinäsi suuhusi sitä viiniä, jonka piispa Agapito Herran ehtoollisesta lähettää kotiin myötäsi häntä varten. Tämä on tosin jotakin, mutta ei kuitenkaan läheskään riittävää!"

"Minä en ole mikään pyhimys!"

"En minäkään", Paavali huudahti. "Minä olen täynnä heikkouksia ja syntejä; mutta sen minä tiedän, mitä se rakkaus oli, jota Vapahtajamme opetti meille, ja sinäkin saattaisit sen tietää. Ristillä hän on kärsinyt sinun ja minun puolestani, köyhäin ja pahantekijäin puolesta. Rakastaminen on samalla sekä vaikeinta, että helpointa. Se kysyy uhria! Entäs sinä? Kuinka pitkä aika on siitä, kun viimeksi näytit isällesi ystävällisiä kasvoja?"

"Minä en taida teeskellä".

"Sitä sinun ei tarvitsekaan, mutta *rakastaa* sinun pitää. Ja totisesti, ei sillä osoiteta rakkautta, mitä käsi tekee, vaan ainoastaan sillä, mitä sydän mieluisasti uhraa ja mistä se

pakoittaa itsensä luopumaan".

"Ja eikö se ole mikään uhri, että minä täällä hukkaan elän nuoruuteni ajan", kysyi nuorukainen.

Paavali astui taaksepäin, pudisti hämmästyneenä pörhöistä päätänsä ja sanoi: "Vai niin on laita? Aleksandriaako ajattelet? Niin, tosiaankin siellä aika kuluu nopeammin, kuin meidän yksinäisellä vuorellamme. Ethän sinä välitä tuosta ruskeasta paimentytöstä, mutta kenties on siellä joku punainen ja valkoinen kreikkalais-nainen katsonut sinua silmiin".

"Anna minun olla rauhassa naisista", Hermas vastasi teeskentelemättömällä harmilla. "Oli siellä muutakin katseltavaa".

Nuorukaisen tätä sanoessa hänen silmänsä säihkyivät, ja milt'ei uteliaasti kysyi Paavali: "Mitä sitten?"

"Sinä tunnet Aleksandrian paremmin kuin minä", Hermas vastasi vältellen. "Olethan siellä syntynyt ja sanotaan, että olet ollut rikas nuorukainen".

"Sanotaanko?" kysyi Paavali. "Kenties he ovat oikeassa, mutta tiedä se: minä olen iloinen, ett'ei minulla ole enää mitään kaikesta siitä turhuudesta, joka siellä oli minun omani, ja minä kiitän Vapahtajaa siitä, että minä ainaiseksi olen saanut eritä tuosta ihmis-vilinästä. Mikä sitten tuossa melussa näyttää sinusta niin erittäin viehättävältä?"

Hermas viivytteli vastausta.

Hän häpesi puhua, ja kuitenkin hän tunsu vastustamattoman halun saada kerrankin lausua, mitä hänen sielussansa liikkui.

Jos kaikkien niiden totisten, maailmaa halveksivaisten miesten joukossa, joiden keskellä hän oli kasvanut, oli ketään, joka häntä voi ymmärtää, niin se oli Paavali – sen hän tiesi – Paavali, jonka siivotonta partaa hän pienenä oli mielin määrin saanut nykiä, jonka hartioilla hän usein oli ratsastanut ja joka hänelle tuhansin kerroin oli osoittanut, kuinka rakkaana hän piti häntä.

Aleksandrialainen oli tosin mitä ankarimpia miehiä, mutta hän oli kova ainoasti itseänsä kohtaan.

Kerran Hermaan täytyi keventää sydäntänsä, ja tehden ripeän päätöksen hän kysyi erakolta: "Oletko joskus ollut kylvyssä?"

"Joskusko? Minua kummastuttaa vaan, ett'en ole pehminnyt tuossa haileassa vedessä ja murentunut kuin nisuleipä!"

"Miksi pilkkaat semmoista, mikä ihmisen kaunistaa?"

Hermas huudahti innokkaasti. "Miksikä Aleksandriassa kristityt saavat käydä kylpemässä, kun taas sinä, isä ja kaikki erakot käyttätte vettä vain janonne sammuttamiseksi. Minua te pakoitatte elämään teidän tavallanne, mutta minä en tahdo olla mikään ruokoton eläin!"

"Meidät näkee ainoastaan Korkein", virkkoi vastahan Paavali, "ja hänelle me kaunistamme sielujamme".

"Mutta ruumiinkin Herra on meille antanut", Hermas häntä keskeytti. "Ihminen on Jumalan kuva, sanotaan. Ja rae? Ilettävä kuin ruokoton apina olin mielestäni, kun näin nuorukaisia ja miehiä tulevan suuresta, Auringon portin luona olevasta kylpyhuoneesta hiukset kauniisti järjestettyinä ja tuoksuvina ja

jäsenet nuorteina sekä terveydestä ja puhtaudesta loistavina. Ja kun he kävivät minun ohitseni ja minä muistelin kulunutta lammasnahkaani sekä pitkää porhoista tukkaani ja katsoin käsivarsiani ja jalkojani, jotka eivät olleet heikommat eivätkä hoikemmat, kuin heidänkään, niin silloin kävi vaihdellen kuuma ja kylmä läpi ruumiini ja minusta tuntui siltä, kuin katkera juoma olisi tukkinut kurkkuni. Mielelläni minä olisin parkaissut häpeästä ja kateudesta ja kiukusta. Minä en tahdo olla ihmisten pelättinä!"

Hermas oli sanonut viimeiset sanat kiristäen hampaitaan, ja Paavali katsoi häneen levottomasti, kun hän jatkoi:

"Minun ruumiini on Herran, yhtä hyvin kuin sielunikin, ja mitä on suvaittu kaupungin kristityille..."

"Ei ole kuitenkaan meille luvallista", Paavali keskeytti häntä. "Sen, joka kerran on lupautunut taivaalle, täytyy kokonaan irtautua elämän viekoituksista ja katkaista ne siteet toinen toisensa perästä, jotka häntä tomuhun kiinnittävät. Minäkin aikoinani olen voidellut tätä ruumistani ja sukinut näitä vanukkeisia hiuksiani ja ihastellut sydämeistäni silmätessäni itseäni kuvastimessa; mutta minä sanon sinulle, Hermas, ja kalliin Vapahtajani kautta, minä sanon sen ainoastaan sentähden, että minä sen tunnen, tunnen täällä syvimmissä sydämessäni: Parempi on rukoilla kuin kylpeä, ja minulle, kurjalle mitättömälle, on armossa tullut osaksi hetkiä, hetkiä, joina sieluni on katkaissut kahlehensa ja autuutettuna ja innostuneena saanut olla kunniavieraana tai vahan juhlariemussa".

Paavalin näitä viime sanoja lausuesssa olivat hänen silmänsä avonaisina kohonneet taivasta kohti, ja niihin oli ilmaantunut erinomainen loiste.

Hetkisen molemmat seisoivat puhumatta ja liikahtamatta vastatusten. Viimeinkin erakko pyyhkäisi hiukset otsaltaan, joka tällöin vasta ensikerran tuli näkyviin. Se oli hyvin muodostunut, vaikka vähän kapea, ja sen melkein hohtava valkeus oli hänen päivettyneiden kasvojensa jyrkkänä vastakohtana.

"Sinä et tiedä, poika", hän sanoi hengähtäen, "mitä iloja sinä tahtoisit heittää luotasi mitättömistä seikoista. Ennenkuin vielä taivas kutsuu hurskahan luoksensa, saapi hurskas taivaan luoksensa maan päälle".

Hermas ymmärsi erakon sanat aivan hyvin, sillä hänen isänsäkin usein monta tuntia kestäneen rukouksen jälkeen katseli korkeutta kohti, kuulematta ja näkemättä, mitä hänen ympärillään tapahtui, ja kun hän sitten heräsi innostuneesta katselemisestaan, niin hän tavallisesti kertoi pojallensa, että hän oli nähnyt Vapahtajan tahi kuullut enkelien yhdyslauluja.

Hänen itsensä ei ollut milloinkaan onnistunut asettua sellaiseen tilaan, vaikka Stephano oli häntä pakoittanut rukoilemaan polvillaan hänen kanssansa monta tuntia peräkkäin, jotka hänestä olivat tuntuneet loppumattoman pitkiltä.

Usein oli tapahtunut, että ukon heikko hengen kipinä oli tämmöisten sielua pudistuttavain hartauden harjoitusten perästä sammumaisillaan, ja koska Hermas häntä rakasti, niin hän olisi häntä mielellään kieltänyt antaumasta sellaisten vahingollisten

mielenliikutusten alaiseksi. Mutta näitä pidettiin erinomaisina armon-osoituksina, ja kuinka poika silloin olisi rohjennut isällensä ilmoittaa vastenmielisyytensä noita erittäin pyhiä asioita kohtaan?

Paavalin suhteen hän sai siihen rohkeutta silloisesta mielentilastaan ja sanoi: "Tietysti minäkin toivon pääseväni paratiisiin, mutta se kuitenkin avataan meille vasta kuoleman jälkeen. Kristityn täytyy olla kärsivällinen; miksi ette odota taivasta, kunnes Vapahtaja kutsuu teitä, vaan tahdotte jo täällä maan päällä nauttia sen iloja. Ensin toinen ja sitten toinen. Mitä varten Jumala olisi meille suonut ruumiilliset lahjat, joll'ei sen vuoksi, että me niitä käyttäisimme. Kauneus ja voima eivät ole vähäpätöisiä asioita, ja ainoastaan narri lahjoittaa toiselle jaloja lahjoja, jotta tämä ne heittäisi luotaan".

Paavali katsoi kummastuneena nuorukaiseen, sillä aina tähän hetkeen saakka hän oli vastustamatta kaikissa hengellisissä seikoissa mukaantunut isänsä ja hänen mielensä mukaan ja vastasi hänelle päätänsä pudistaen:

"Niin ajattelevat maailman lapset, jotka ovat kaukana Jumalasta. Tietysti me olemme Jumalan kuvia, mutta mikä poika suutelee isänsä *kuva*a, kun isä itse antaa hänelle huulensa suudeltaviksi?"

Paavali oli aikonut sanoa "äiti" "isän" asemesta, mutta kun hän ajoissa muisti, että Hermaalta oli aikaisin kadonnut onni, saada kyyristyä äidin syliin, niin hän oli nopeasti muuttanut sanansa. Hän oli niitä, joiden on niin vaikeata loukata toista, ett'eivät

he, ikäänkuin aavistaen lähimmäisensä salaisetkin haavat, koske niihin milloinkaan, paitsi niitä parantaakseen.

Hän oli muuten tavallisesti harvapuheinen, mutta tänään hän jatkoi innokkaasti:

"Yhtä paljoa kuin Jumala on korkeampi meidän omaa, kurjaa itseämme, yhtä paljoa arvokkaampaa on kristitylle ajatella Häntä, kuin omaa persoonaansa. Oi, jospa onnistuisi kokonaan hävittää tämä oma itsemme ja kokonaan kadota Jumalaan. Mutta se seuraa meitä, ja kun sielu jo arvelee yhtyneensä Korkeimpaan, niin se huutaa: 'Täällä olen', ja tempaisee jalomman osamme jälleen tomuhun. Paha kyllä, että me estämme sielun lähtöä ja olemme pakoitettut iankaikkisen osamme vahingoksi elättämään ja vahvistamaan katoavaista osaamme leivällä ja vedellä ja joutilaalla unella, vaikka kuinka mielellämme paastoisimmekin ja valvoisimme. Pitäisikö meidän sielumme vahingoksi vielä myönnyttää lihalle sellaisia vaatimuksia, joita se helposti voipi olla vailla? Ainoastaan se, joka halveksii omaa itseänsä ja panee sen alttiiksi, on, Vapahtajan armon kautta, itse hävitettyänsä itsensä, huomaava olevansa Jumalassa".

Hermas oli kärsivällisenä kuunnellut erakon sanoja.

"Minä en ymmärrä sinua, enkä isääni. Olenhan minä toki, niin kauvan kuin vaellan täällä maan päällä, *oma itseni*, enkä mikään muu. Kuoleman jälkeen tosin, mutta silloin vasta, uusi iankaikkinen elämä alkaa".

"Ei suinkaan", huudahti Paavali, häntä elävästi keskeyttäen. "Toinen, ylevämpi olo, josta sinä puhut, ei ala vasta tuolla

puolen hautaa sille, joka ei lakkaa kuolettamasta lihaansa ja voittamasta sen himoja, luopumasta maailmasta ja omasta itsestään ja etsimästä Herraa. Monen on sallittu jo tässä elämässä syntyä uudesta ylempään oloon. Katso minua, viheliäisintä viheliäisistä. Olenhan minä yhä sama, mutta kuitenkin olen Herran edessä toinen, kuin olin ennenkuin armo minut käsitti, yhtä varmaan, kuin tämä palmun vesa, joka kasvaa tuon kaatuneen puun juuresta, ei ole sama, kuin lahonnut runko. Pakana minä olen ollut, ja jokaista tomun nautintoa olen täysin siemauksin nautinnut. Sitten minä tulin kristityksi; Herran armo tuli minulle osaksi ja minä synnyin uudesti ja tulin toistamiseen lapseksi, mutta tällä kertaa, kiitos olkoon Lunastajani, Jumalan lapseksi. Keskellä elämäni minä kuolin, nousin ylös ja saavutin taivahan ilon. Menander minä olin, ja niinkuin Sauluksesta, niin minustakin tuli Paulus, ja kaikki mikä Menanderista oli rakasta: kylvyt, pidot, näytelmät, hevoset ja vaunut, paininlyönnit, voidellut jäsenet, ruusut ja seppeleet, purppuravaatteet, laulu ja naisten rakkaus – kaikki tämä on jäänyt taakseni, niinkuin saastainen suo, josta vaeltajan töin tuskin on onnistunut pelastua. Ei veren pisaraakaan vanhasta ihmisestä ole jäänyt jäljelle uuteen, ja niinkuin minä, niin ovat kaikki hurskaat aloittaneet uutta elämää vaeltaissansa hautaa kohti. Sinunkin hetkesi on lyöpä, sinäkin olet kuoleva..."

"Jospa minä vain olisin ollut Menander, niinkuin sinä", Hermas huudahti äkkiä häntä keskeyttäen. "Kuinkahan voipi luopua mistään, jota ei koskaan ole omistanut? Jotta voisi kuolla,

täytyy ensin elää! Halveksittavalta minusta tuntuu tämä katala olo, ja minä olen väsynyt juoksemaan teidän jäljissänne, niinkuin vasikka lehmän perässä. Minä olen vapaa ja jaloa sukua, isä on sen itse sanonut, ja tosiaankaan en minä ole heikompi kuin ne kaupungin porvarien pojat, joita minä seurasin kylpyhuoneesta paininlyönti-kouluun".

"Palestrassako olit?" kysyi Paavali kummastuneena.

"Timagetisella painelukemalla", huusi Hermas hehkuvien poskin. "Portilta minä katselin nuorukaisten leikkejä, kuinka he paineskelivat ja heittivät maaliin raskailla kiekkoilla. Silmäni olivat tunkeutua ulos päästäni tätä katsellessani, ja olisinpa huutanut kovaan suuttumuksesta, kun minun täytyi seisoa siellä sillä tavoin viheliäiseen lammasnahkaan puettuna, saamatta ottaa osaa kilpailuun. Joll'ei Pakhomio olisi tullut sinne, niin minä olisin, Vapahtajan haavojen kautta, syössyt kentälle ja vaatinut vahvinta heistä painimaan kanssani ja olisin heittänyt kiekon kauemmaksi, kuin se hyvistä hajuista lemuava narri, joka sai voiton ja jonka he seppelöivät".

"Kiitä Pakhomiota", Paavali naurahti, "että hän pidätti sinua, sillä sinä et olisi saavuttanut paininlyönti-tanterella muuta kuin pilkkaa ja häpeää. Vahva olet kyllä, mutta diskuskiekon-heitto on opittava, niinkuin kaikki muutkin taidot. Itse Herakleskin joutuisi tässä leikissä häviölle ilman harjoitusta, ja käsitemppuja tuntematta".

"Minä en olisi silloin heittänyt ensikertaa", nuorukainen huudahti.

"Katsoppas, mitä minä taidan!"

Näin sanoen hän kumartui, otti käteensä yhden niistä sileistä kivenliuskoista, joita oli sinne koottu kasaan tien tueksi, teki voimakkaan ponnistuksen ja viskasi graniittisen diskuskiekkonsa jyrkännettä myöten syvyyteen.

"Siinäpä näet!" huudahti Paavali, joka tarkasti ja milt'ei uteliaasti oli seurannut hänen heittoansa. "Niin vahva kuin kätesi onkin, niin kuitenkin jokainen aloittelija heittää kauemmaksi kuin sinä, jos hän vaan tuntee temput. Ei niin, ei niin; terävällä syrjällään kiekon tulee veitsen tavoin halkaista ilmaa. Kuinka sinä pidät kätesi sitten; niin heittävät naiset! Ranne suoraan ja nyt vasen jalka taakse ja polvi taivuksiin! Katsos tuota hölmöä! Annas tänne kivesi! Näin tartutaan kiekkoon, sitten vedetään ruumis kokoon ja notkistetaan polvet, niinkuin joutsen kaari, jotta koko ruumiin jokainen jänner olisi avullisena lisäämässä vauhtia kiekolle, kun se sinkautetaan. Noin se käy jo paremmin, mutta ei se vieläkään ole oikein. Nosta ensin kiekko ojennetulla käsivarrella! Tähtää nyt tarkoin maaliin! Heilahuta se nyt korkealle taaksepäin! Odota! Vielä kerran! Käsivarren täytyy olla kovemmin jännitettynä, ennenkuin heität. Ei käynyt peräti huonosti; mutta tuohon palmuun pitäisi kuitenkin päästämän. Anna minulle tämä laatta ja tuo kivi. Niin! Epätasaiset syrjät estävät kulkua. Ja katso nyt!"

Enenevällä innolla Paavali oli lausunut nämät sanat ja hän tarttui kiviliuskaan, niinkuin monta vuotta takaperin, jolloin ei kukaan Aleksandrian nuorukainen vetänyt hänelle vertoja

diskus-kiekon heitossa.

Hän taivutti polvensa, kurotti ruumiin ylä-osan eteenpäin, antoi ranteen vapaasti liikkua, teki aina viimeisilleen jännitetyllä käsivarrellaan voimakkaan ponnistuksen, hänen oikean jalkansa koukistetut varpaat kaivautuivat maahan, ja hän lennätti kiven etäälle eteensä.

Se pysähtyi palmun eteen, johon hän oli tähdännyt, kuitenkin sitä saavuttamatta.

"Odota", Hermas huusi, "anna minun nyt koittaa, osaanko puuhun!"

Hänen kivensä kulki suhisten läpi ilman, mutta ei saavuttanut edes sitä kukkulaa, johon palmu oli juurtunut.

Paavali pudisti paheksien päätänsä, tarttui vuorostaan kivenlaakaan ja heidän välillensä alkoi innokas kilpailu. Jokaisella heitolla onnistui Hennaan, joka suurella oppivaisuudella matki opettajansa asentoa ja temppuja, heittää kivensä yhä kauemmaksi, kun taas vanhan miehen käsivarsi alkoi väsyä.

Jo Hermaan kivi osui toisen kerran palmuun, mutta Paavalin ei ollut viime heitollaan onnistunut heittää kiveänsä kukkulallekaan asti.

Kilpailu-into valtasi yhä enemmän erakon.

Hän heitti vaatteensa hartioiltaan ja tarttuen uuteen kiveen, hän huusi, ikäänkuin seisoisi öljystä kiiltävien toveriensa keskellä Timagetilaisella paininlyönti-kentällä, jossa hän oli voittanut monen monta seppelettä:

"Hopeajoutsisen Apollonin ja nuolista iloitsevan Artemiin kautta, minä osaan palmuun!"

Kiekko viilsi suhisten ilmaa, hänen ruumiinsa ylä-osa ponnahti ylös, hänen vasen käsivartensa ojentui ja saattoi ruumiin jälleen tasapainoon, räiske kuului, palmunrunko, johon kivi oli sattunut, tärähti, ja Hermas riemuitsi:

"Ihmeellistä, ihmeellistä! Se vasta oli heitto! Vanha Menander ei ole kuitenkaan kuollut! Jää hyvästi, huomenna heitämme jälleen!"

Näin sanoen Hermas jätti erakon ja riensi pitkillä harppauksilla vuotta myöten alas kosteikkoon.

Niinkuin unissa-kävijä, jota tunnoton herättäjä huutaa nimeltä,

Paavali hämmästyi kuullessaan nämät sanat.

Hämmentyneenä hän silmäili ympärillensä, ikäänkuin hänen olisi tutustuminen aivan outoon maailmaan.

Kirkkaat hikipisarat helmeilivät hänen otsallaan, ja häveten hän tempasi maassa makaavat vaatteensa ylös ja peitti niillä paljastetut jäsenensä.

Hetken aikaa hän tuijotti Hennaan jälkeen, sitten hän kovasti tuskastuneena painoi kätensä otsaansa ja runsaita kyyneliä vieri hänen partaansa.

"Mitä minä olen sanonut?" hän jupisi itsekseen. "Jokainen pisara vanhaa ihmistä on muka perin juurin poistettu minusta? Minä narri, minä turhamainen hullu! Paulukseksi minua sanotaan, mutta Saulus minä olen ja pahempi kuin Saulus!"

Näin sanoen hän heittäytyi polvilleen, painoi otsansa kovaan kallioon ja alkoi rukoilla.

Hänestä tuntui siltä, kuin hän olisi korkeudesta syössyt alas miekkoihin ja peitsiin, kuin hänen sydämistään ja sielustaan vuotaisi verta, ja rukouksiin ja kyyneliin vajonneena, syytellessään ja tuomitessaan itseänsä, ei hän tuntenut yhä korkeammalle kohoavan auringon hehkua, ei huomannut hetkien kulumista, ei kuullut, että monta toivioretkeläistä, jotka kävivät pyhissä paikoissa, lähestyi häntä piispa Agapiton johtamina.

Pyhissävaeltajat näkivät hänen rukoilevan, ihmettelivät hänen hurskauttansa ja laskeutuivat johtajansa viittauksesta hänen taaksensa polvilleen.

Kun Paavali viimeinkin nousi, niin hän huomasi oudoksuen ja hämmästyen hänen hartautensa näkijät ja lähestyi Agapitoa, suudellakseen hänen vaatettansa; mutta tämä sanoi:

"Ei niin! Hurskain on suurin meistä. Ystävät, kumartakaamme tätä pyhää miestä".

Toivioretkeläiset tekivät hänen käskynsä mukaan.

Paavali painoi kasvonsa käsihinsä ja nyyhki: "Minä raukka, minä raukka!"

Toivioretkeläiset ylistivät hänen nöyryyttänsä ja matkustivat johtajansa kanssa pois.

KOLMAS LUKU

Hermas oli pysähtymättä rientänyt eteenpäin.

Jo hän seiso i sen solatien viimeisessä mutkassa, jota hän oli kulkenut, ja jalkojensa alla hän näki laajalle ylettyvässä laaksossa puron kirkkaan veden, joka täällä teki erämaan hedelmälliseksi, ja korkeat palmut ja lukemattomat tamariskipensaat, joiden keskellä ylenivät kosteikon asukasten huoneet, pienten puutarhojen ja huolellisesti kasteltujen peltotilkkujen ympäröiminä.

Jo hän kuuli kukon laulun ja koiran iloisen haukkumisen, ja hänestä, joka oli tottunut aina olemaan syvän hiljaisuuden ympäröimänä korkeiden kallioiden keskellä, tämä kaikui sen eloisan elämän tervehdyksenä, johon hän ikävöitsi.

Hän pysähtyi ja seurasi silmillään noita keveitä savupatsaita, jotka värähdellen yhä ylemmäksi ylenevän auringon kirkkaassa paisteessa nousivat hänen alapuoleltaan olevan kosteikko-kaupungin lukuisilta liesiltä.

"Tuolla keittävät par'aikaa", hän ajatteli, "vaimot miehilleen, äidit lapsilleen aamiaista, ja tuolla, missä tuo musta savu tupruaa, hankitaan kenties upeita pitoja vieraita varten, mutta minulla ei ole missään kotia, eikä minua kutsu kukaan".

Kilpaileminen Paavalin kanssa oli häntä virkistänyt ja ilahuttanut; mutta hänen kaupunkia nähdessään täyttyi hänen nuori sydämensä uudestaan katkeruudesta ja hänen huulensa

vavahtelivat, kun hän katsoi lammasnahkaansa ja pesemättömiä jäseniään.

Nopean päätöksen tehden hän kääntyi selin kosteikkoon ja riensi vuorelle päin.

Hän heitti erään yksin hänelle tutun lähteen luona karkean pukunsa yltään ja valoihen raikkahalla vedellä, pesihen huolellisesti ja mielihyvällä, suorieli sormillansa tuuhean tukkansa ja riensi sen jälkeen alas laaksoon.

Se sola, jota hän kulki, päättyi eräasen tasangosta ylenevään kunnaasen, jonka itäisellä rinteellä oli pieni, hiljan rakennettu kirkko; muuten tämä kunnas oli joka taholta ympäröitynä muureilla ja valleilla, joiden takana seudun asukkaat saivat suojaa, kun saaliinhimoiset Saracenit uhkasivat kosteikkaa.

Tätä kunnasta pidettiin erittäin pyhänä paikkana, sillä sen huipulla Moses oli muka Amalekin sodassa rukoillut, ja Aaron ja Hur tukeneet hänen korkealle kohotettuja käsiään.

Mutta olipa vielä muitakin kunnian-arvoisia paikkoja kosteikon lähistöllä.

Siellä oli kauempana pohjoiseen päin se kallio, josta Moses sauvallansa oli lyönyt vettä, siellä kaakompana ja ylempänä se kukkula, jossa Herra oli palavasta pensaasta puhunut lainsäätäjän kanssa, siellä kaivo, jonka luona tämä viimeksimainittu oli kohdannut Jethron tyttäret, Zipporan ja Ledjan, niinkuin legenda heidät nimittää.

Hurskaat pyhiinvaeltajat kävivät suurissa joukoin toivioiretkillä näissä pyhissä paikoissa ja niiden joukossa monta

niemimaan alkuasukkaista, ja etenkin Nabatealaisista, jotka ennen olivat käyneet pyhällä vuorella uhraamassa sen huipuilla jumalillensa, auringolle, kuulle ja tähdille.

Pohjoisella portilla kohosi linnoitus, jossa aina siitä alkaen, kun syrialainen prefekti Comelio Palma Trajanon hallitessa oli vallannut petrelaisen Arabian, oli keisarillinen linnue suojelemassa kukoistavaa erämaan kaupunkia saaliinhimoisten Saracenien ja Blemmyiläisten hyökkäyksistä.

Mutta pharanilaiset porvarit olivat itsekin hankkineet suojaan omaisuudelleen.

Jättiläis-vuoren korkeimmalla huipulla, korkeimmalla tähystyspaikalla, josta saattoi nähdä ylt'ympäri, he pitivät vartioita, jotka katselivat yöt päivät etäisyyteen, voidaksensa vaaran lähestyessä antaa varoitus-merkin.

Kaikki heidän asuntonsa näyttivät linnoilta, sillä ne olivat lujasta kivistä tehtyjä ja miespuolinen nuoriso oli hyvin harjaantunut jousella ampumisessa.

Kirkkokunnaan lähellä asuivat etevimmät perheet; siellä oli piispa

Agapiton ja Pharanin neuvosherrojen talot.

Näistä viimeksimainituista nautti senaattori Pietari suurinta arvoa, osaksi totisen kuntonsa tähden ja senkin vuoksi, että hän oli kivenmurrosten, puutarhojen, taatelipalmujen ja karjan omistaja, osaksi myöskin aviovaimonsa, diakonissa Dorothean harvinaisten ominaisuutten johdosta. Dorothea rouva oli erään jo aikoja sitten kuolleen arvoisan piispa Khairemonin tyttären tytär,

joka Decion vainotessa kristityitä oli vaimoineen paennut tänne ja käännäyttänyt monta Pharanilaista Vapahtajan oppiin.

Luja ja hyvin rakennettu oli Pietarin upea kivikartano, huolellisesti hoideltu se palmupuisto, joka oli sen vieressä. Hänellä oli kaksikymmentä orjaa, monta kameelia ja vieläpä kaksi ratsuakin, ja majamiehenä asui Pharanin keisarillisen linnan päällikkönä oleva centurioni, gallialainen Phoebicio hänen huoneessaan vaimonsa Sironan kanssa; tämä ei kuitenkaan ollut juuri neuvosherran mieleen, sillä centurioni ei ollut kristitty, vaan innokas Mithraan palvelija, jonka mysterioissa hurja Gallialainen oli kohonnut "leijonan" arvoon. Sentähden hänen väkensä ja heidän mukaansa Pharanilaiset tavallisesti nimittivät häntä leijonaksi.

Hänen edeltäjänsä oli ollut paljoa alempi-arvoinen upseeri, mutta uskovainen kristitty, jota Pietari itse oli kehoittanut muuttamaan hänen taloonsa. Kun sitten vuosi takaperin leijona Phoebicio tuli hurskaan Pankration sijaan, ei senaattori saattanut kieltää häntä muuttamasta tyhjäksi tulleen majaan.

Arkana ja pelokkaana Hermas läheni Pietarin talon rakennuksia ja hänen ujoutensa vielä eneni, kun ei hän sen komean kivihuoneuksen eteisessä, jonne hän oli tullut kenenkään estämättä, tietänyt, minne kääntyä.

Ei ketään ollut siellä, joka olisi ohjannut häntä oikealle, eikä hän rohjennut astua ylikertaan käyviä rappusia myöten, vaikka hän luuli Pietarin oleskelevan siellä. Ei epäilystä, sillä hän kuuli yläpuolellansa puhuttavan, ja eroitti selvään senaattorin syvän

äänen.

Hermas kävi ääntä kohti ja pani jo jalkansa portaiden alimmalle astimelle; mutta kun hän häveten omaa neuvottomuuttaan oli tuskin alkanut rohkeammin astua ylöspäin, niin hän kuuli ihan päänsä päällä oven aukenevan, ja siitä virtasi padolla suljetun puron tavoin, jonka sulut mylläri aukaisee, kirkkaita nauravia lapsenääniä häntä kohden.

Hämmästyneenä hän silmäili ylöspäin, mutta hänelle ei jäänyt miettimisaikaa, sillä huima, riemuitseva joukko oli jo ehtinyt rappusille.

Muiden edellä riensi nuori ihmeen kaunis nainen, jolla oli kultakutriset hiukset ja joka nauraa helättäen piti kirjavaa nukkea korkealla ilmassa.

Hän käveli selkä portaihin päin, valkeanverevät, vallattomuutta ja iloisuutta säteilevät kasvot käännettyinä lapsiin, jotka innokkaassa halussaan puoleksi vaatien, puoleksi pyytäen, puoleksi nauraen, puoleksi itkien kilvan huusivat: "Anna se meille, Sirona!" "Älä ota sitä enää meiltä, Sirona!" "Pysähdy tähän, Sirona!" "Sirona!" ja jälleen "Sirona!"

Eräs suloinen kuusivuotias tyttö koitti kaikin voiminsa saavuttaa tuota lumivalkoista täyteläistä kättä, jossa leikkikalu oli; kolme pienempää lasta, jotka kokivat tarttua hänen polvihinsa, hän sysäsi pois vasemmalla kädellään, joka oli vapaana, ja huusi yhä astuen takaperin:

"Ei, ei, te ette saa sitä ennenkuin sillä on uusi pukunsa yllään; sen pitää olla pitkä ja kirjava kuin keisarin vaatteet. Päästä minut

irti, Caecilia, muuten sinä putoat alas, niinkuin hurja Nikoni tuonain".

Hän oli tätä sanoessaan ehtinyt astimille, hän kääntyi nopeasti ja salpasi levitetyin käsivarsin kapeat rappuset, joilla Hermas seiso i, avosuin katsellen iloista päänsä päällä tapahtuvaa näytelmää.

Kun Sirona aikoi juosta alaspäin, niin hän huomasi nuorukaisen ja säikähtyi. Mutta kun hän näki, että erakko vain u jouden tähden ei saanut sanaa suustansa, vastataksensa hänen kysymykseensä, mitä hän tahtoi, niin hän rupesi uudestaan iloisesti nauramaan ja huusi hänelle:

"Tule vaan, me emme tee sinulle mitään pahaa, eikö niin, lapset?"

Sillä välin Hermas oli saanut rohkeutta ilmoittaakseen haluavansa puhua senaattorin kanssa, ja Galliatar, joka mielihyvällä silmäili hänen voimakasta nuorukais-vartaloansa, tarjousi hänelle opastajaksi.

Tämän kohtauksen aikana Pietari keskusteli täysikasvuisten vanhimpain poikainsa kanssa.

Nämät viimeksimainitut olivat muhkeita miehiä; mutta heidän isänsä oli kookkaampi kuin kumpikaan heistä ja sitä paitse erittäin leveähartiainen.

Nuorukaisten puhuessa hän pyyhkäsi lyhyttä harmaata partaansa ja katseli maahan synkän totisena, niinkuin ensi silmäyksellä näytti. Mutta se, joka lähemmin häntä tarkasti, huomasi pian, että usein tyytyväinen, jos kohta yhtä usein tyy

hymy ilmaantui tämän viisaan, kunnollisen miehen huulille.

Hän oli niitä, jotka osaavat niinkuin nuori äiti leikkiä lastensa kanssa ja ottaa toisen huolia omakseen, mutta jotka kuitenkin silmäilevät niin synkästi ympärilleen ja lausuvat niin kovia sanoja, että ainoastaan ne, jotka tuntevat heidät perinpohjin, saattavat olla heitä väärin tuntematta ja pelkäämättä. Jokin seikka kalvoi tämän miehen sielua, jolla oli kuitenkin kaikkea, mitä kuuluu ihmis-onneen.

Hänessä oli kiitollinen mieli, mutta hän tiesi, että hänestä olisi saattanut tulla enempää, kuin miksi kohtalo oli hänen sallinut tulla. Kivenhakkaajaksi hän oli jäänyt, mutta hänen poikansa olivat täydentäneet oppiaikansa hyvässä koulussa Aleksandriassa.

Vanhempi, Antonio, joka jo kauvan oli tehnyt työtä omin neuvoin, ja jolla jo oli vaimo ja lapsia, oli rakentaja ja konetahuri; nuorempi, Polykarpo, oli hyvälahjainen kuvanveistäjä.

Vanhemman veljen johdolla kosteikko-kaupungin komea kirkko oli rakennettu; tuo vasta kuukausi sitten kotiin palannut Polykarpo aikoi isänsä kivenmurroksissa teettää ja laittaa suurenmoisia töitä, sillä hän oli saanut toimekseen koristaa Aleksandriassa olevan, Sebasteioniksi eli Caesareumiksi nimitetyn loistorakennuksen uuden esikartanon kahdella kymmenellä graniittisella leijonalla. Enemmän kuin kolmekymmentä oli hänen kanssansa kilpaillut tästä työstä; mutta asian ymmärtävät tuomarit olivat yksimielisesti

myöntäneet hänen kaavoillensa kilpapakinnon.

Rakennusmestari, jonka oli määrä laittaa patsaskäytävät ja kivetä piha, oli hänen ystävänsä ja oli suostunut ottamaan tarvittavat graniittiharkot, laatat ja telat Pietarin kivenmurroksista, eikä, niinkuin muuten oli tavallista, Syenen murroksista, ensimmäisen putouksen rannalta.

Antonio ja Polykarpo seisoivat isänsä kanssa erään ison pöydän ääressä ja selittivät hänelle sitä suunnitelmaa, jonka he olivat yhteisesti piirtäneet puutaulun ohueen vahapeitteeseen.

Nuoren rakennusmestarin esitys tarkoitti sitä, että olisi rakennettava silta poikki syvän, mutta kapean rotkon, jota kuormajuhtien täytyi pitkällä kierroksella kiertää, ja tällä tavoin voitaisiin uudesta rakennettavan tien kautta tehdä murrosten ja meren välinen matka kolmannelta lyhemmäksi.

Rakennustyön kustannukset saataisiin pian palkituiksi säästyvän työvoiman kautta, ja vallan varmastikin, joll'ei annettaisi, niinkuin tähän asti oli tehty, kuormalaivojen tyhjinä palata, vaan Klysmassa lastattaisiin niihin voittoa tuottavaa palauskuormaa Aleksandrian tehtaista.

Pietari, joka neuvostonkokouksessa osasi puhua mainiosti, oli kotoisessa elämässä harvapuheinen.

Aina pojan jotakin uutta esitellessä, hän katsoi häneen, ikäänkuin tutkiakseen, eikö tuo nuori mies ollut menettänyt ymmärrystään, mutta samalla kuitenkin hänen huulensa, joita hänen harmaa partansa vain puoleksi peitti, muhoilivat myöntäväisestä Kun Antonio alkoi selittää suunnitelmaansa,

kuinka tietä sulkeva rotko tehtäisiin haitattomaksi, niin senaattori mumisi: "Kasvatappas vain siivet orjiamme selkään ja muuta mustat korkeiksi ja valkoiset lokeiksi, niin he saattavat lentää sen ylitse. Kaikkiahan toki pääkaupungissa oppii!"

Niin pian kuin sanaa "silta" mainittiin, niin hän tuiotti nuoriin taiteilijoihin ja sanoi: "Kysytään vaan, olisiko taivas taipuisa lainaamaan meille sateenkaarensa". Mutta kun sitten Polykarpo esitti hänelle, että hänen aleksandrialaisen ystävänsä kautta toimitettaisiin Syriasta muutamia seetripuun hirsii ja hänen vanhempi poikansa selitti hänelle sillankaaren piirrosta, jolla hän lupasi silloittaa rotkon lujasti ja kestävästi, niin hän seurasi jännitetyllä tarkkaavaisuudella hänen sanojansa. Ja samalla hän rypisti kulmakarvojansa niin synkästi ja katseli niin kolkosti, kuin hän kuulisi kertomusta ilkityöstä; kuitenkin hän salli hänen puhua häiritsemättä loppuun ja jupisi alussa vaan "kujeita" taikka "niin, jospa minä olisin keisari".

Viimein hän esitti selviä, tarkkoja kysymyksiä ja sai varmoja ja ajateltuja vastauksia. Antonio todisti numeroilla, että tulot yhdestä ainoasta tilauksesta Caesareumia varten tuottaisivat enemmän kuin kolme neljännestä koko kulungeista. Sitten Polykarpo puuttui puheesen ja vakuutti, että pyhän vuoren graniitti aineensa ja värinsä suhteen oli kauniimpaa kuin Syenen.

"Me teemme täällä halvempaa työtä, kuin putouksen rannalla", Antonio keskeytti häntä. "Kiviharkkojen kuljetuskaan ei tule liian kalliiksi, jos saamme sillan ja merelle käyvän tien, ja jos käytämme tuota muutamain kuukausien kuluttua jälleen

purjehdittavaa Trajanonvirtaa, joka yhdistää Niilin Punaiseen mereen".

"Ja jos minun leijonani onnistuvat", Polykarpo lausui, "ja Zenodoto tyytyy meidän kiveemme ja työhömme, niin voipi kyllä käydä niin, että me viemme voiton Syeneltä ja että meidän luonamme tehdään osa niistä suunnattomista tilauksista, joita nyt Konstantinon uutta pääkaupunkia varten tehdään putouksen rannalla olevista kivenmurroksista".

"Polykarpo ei toivo liikoja", Antonio lisäsi, "sillä kuumeentapaisella innolla keisari koittaa saada Byzantiota suurennetuksi ja kaunistetuksi. Sille, joka rakentaa huoneen, jaetaan vuosittain viljaa, ja houkutellakseen sinne meidän ammattilaisiamme, joita hän ei voi saada kylläksensä, hän lupaa kuvanveistäjille, rakennusmestareille ja sivistyneille työntekijöillekin täydellisen veron-vapauden. Jos me jo täällä valmistamme harkot ja patsaat tarkoin piirrosten mukaan, niin eivät ne vaadi yllälistä tilaa laivassa, eikä kukaan voi hankkia niin halpaa työtä kuin me".

"Eikä niin hyvääkään", huudahti Polykarpo, "sillä sinä olet itse taiteilija, isä, eikä kukaan tunne kiveä paremmin kuin sinä. En ole milloinkaan nähnyt kauniimpaa ja tasavärisempää graniittia, kuin siinä harkossa oli, jonka sinä hankit minulle ensimmäistä leijonaani varten. Minä valmistan sen täällä, ja arvelen, että sitä saattaa katsella. Tosin sen on vaikea pitää paikkaansa noiden jalojen, taidetten loisto-ajan teosten joukossa; mutta minä teen parastani".

"Leijonat tulevat ihastuttavia", Antonio sanoi, ylpeydellä veljeensä katsoen. "Sen vertaista ei ole kukaan viimeisinä vuosikymmeninä tehnyt, ja minä tunnen Aleksandrialaiseni. Jos pyhän vuoren graniitista tehtyä mestariteosta ylistetään, niin koko maailma tahtoo saada graniittinsa sieltä, eikä mistään muualta. Se vaan on tärkeätä, että kivien kuljettaminen merelle tulee vähemmän vaivaloiseksi ja kalliiksi".

"Koittakaamme siis", sanoi Pietari, joka poikainsa näitä puhuessa oli sanaakaan sanomatta kävellyt edes takaisin. "Koittakaamme siis Jumalan nimessä, tuota sillanrakennusta. Uuden tien me laitamme, jos porvaristo suostuu ottamaan osallensa puolet kustannuksista, muuten emme; ja tietäkää se: teistä on molemmista tullut kunnon miehiä!"

Nuorempi poika tarttui hänen käteensä ja painoi sen sydämellisen hellästi huulilleen.

Pietari pyyhkäisi nopeasti hänen tummia kiharoitaan, ojensi sitten voimakkaan oikean kätensä esikoiselleen ja sanoi: "Meidän täytyy lisätä orjiamme lukua. Kutsu äiti tänne, Polykarpo".

Polykarpo riensi iloisesti toimittamaan isänsä käskyä, ja kun rouva Dorothea, joka istui kangaspuissa tyttärensä Marthan ja muutamien orjatarten kanssa, näki hänen hehkuvien poskien syöksyvän naishuoneeseen, niin hän nousi, huolimatta muhkeasta täyteläisyydestään, nuorekkaalla kiireellä ja huusi Polykarpolle:

"Onko hän myöntynyt teidän aikeihinne?"

"Sillanrakennukseen, äiti, ja kaikkeen, kaikkeen", nuorukainen huudahti. "Minä en saata leijoniani varten mistään

saada kauniimpaa graniittia, kuin se on, jonka isä minulle valitsee, ja kuinka se minua ihastuttaa Antonion tähden! Ainoastaan tien suhteen meidän täytyy olla kärsivällisiä. Hän haluaa heti puhella kanssasi".

Dorothea rouva koitti tyynnyttävällä viittauksella rauhoittaa poikaansa, joka oli tarttunut hänen käteensä ja koki vetää häntä mukaansa; mutta kyynleet, jotka olivat nousseet hänen lempeihin silmiinsä, ilmaisivat, kuinka suuresti hän otti osaa lemmittynsä ilohon.

"Malttia, malttia, tulenhan minä jo", hän virkkoi, vetäen pois kätensä Polykarposta, järjestääkseen pukuaan ja harmaita hiuksiaan, jotka runsahina ja hyvin hoidettuina ympäröivät hänen vielä suloisia ja rypyttömiä kasvojaan. "Olenhan minä sen jo edeltäpäin sanonut! Jos teillä on järjellisiä asioita isälle esiteltävinä, niin hän teitä kuulee ja suostuu niihin ilman minun välitystänikin. Miesten asioihin eivät naiset saa sekaantua. Nuoriso pitää jouta jänniteltynä ja ampuu usein yli maalin. Olisipa se kaunista, jos minä hullumaisesta rakkaudesta teihin tahtoisin olla seireeninä, joka hyväilyssanoilla kietoo terveen järjen tämän talon perämieheltä, isältänne. Te nauratte tätä harmaantunutta seireeniä? Mutta rakkaus ei huomaa, mitä vuodet ovat riistäneet, ja muistaa hyvin kaiken sen, mikä meissä ennen on ollut miellyttävää. Miehillä ei sitä paitse aina ole vahaa korvissa, kun se olisi tarpeen. Mutta tulkaa nyt isän luokse!"

Dorothea kävi Polykarpon ja tyttärensä edellä.

Polykarpo pidätti sisartansa kädestä ja kysyi häneltä: "Eikö

Sirona ollut teidän luonanne?"

Kuvanveistäjä koitti näyttää aivan viattomalta, mutta punastui kuitenkin kysyessään.

Marthana huomasi tämän hyvin ja vastasi vähän veitikkamaisesti: "Hän näytti meille kauniita kasvojansa, mutta tärkeiden tointen vuoksi hän lähti pois".

"Sironako?" kysyi Polykarpo epäillen.

"Niin juuri, niin juuri!" Marthana vastasi nauraen. "Hänen täytyy neuloa uudet vaatteet lasten nukelle".

"Miksi sinä pilkkaat hänen hyvyyttänsä?" sanoi Polykarpo moittivalla äänellä.

"Kuinka tuntehikas sinä olet!" sanoi Marthana hiljaa. "Sirona on ystävällinen ja hyvä kuin enkeli, mutta katso sinä hieman vähemmän häneen, sillä hän ei kuulu meikäläisiin, ja niin ilettävä, kuin tuo sappinen centurioni minusta onkin, niin...".

Hän ei puhunut loppuun, sillä Dorothea rouva oli ehtinyt asuinhuoneen ovelle ja katsahti taakseen lapsiinsa.

Pietari otti puolisonsa vastaan yhtä totisena, kuin tavallisesti, mutta hänen toisesta puoleksi suljetusta silmästään pilkisti veitikkamaisuus, kun hän sanoi:

"Sinä tuskin tietänetkään, mistä puhutaan?"

"Uskalikkoja, pilvientavoittelijoita te olette", hän vastasi iloisesti.

"Jos hanke ei onnistu", sanoi Pietari näyttäen poikiansa, "niin nuot saavat kärsiä vahinkoa kauvemmin kuin me".

"Mutta se onnistuu teille", Dorothea huudahti. "Vanha

sotapäällikkö ja nuoret sotilaat, nehän tappelut voittavat".

Vilppaasti ja ujostelematta hän ojensi pienen palleroisen kätensä miehellensä. Tämä löi iloisesti kättä ja sanoi:

"Minä arvelen saavani senaatissa tien laitoksen toimeen. Sillanrakennustamme varten on vielä hankittava apuväkeä ja siihen me tarvitsemme sinua, Dorothea. Meidän omat orjamme eivät riitä".

"Odota", keskeytti emäntä iloisasti häntä, astui ikkunan ääreen ja huusi: "Jethro, Jethro!"

Se, jota näin oli huudettu, perheen vanha taloudenhoitaja, ilmaantui, ja Dorothea alkoi keskustella hänen kanssansa, kuka kosteikkolainen olisi taipuisa heille luovuttamaan kunnollista väkeä, ja eikö olisi mahdollista käyttää joitakuuta talon omista orjista rakennustyöhön.

Se, mitä hän sanoi, oli järkevää ja varmaa, ja osoitti, että hän pienimmissäkin erikoiskohdissa tunsii taloutensa sekä oli tottunut tällä alalla olemaan rajaton hallitsija.

"Pitkä Anubis", hän sanoi lopuksi, "on kai kumminkin tarpeeton tallissa".

Taloudenhoitaja, joka oli tähän saakka vastannut lyhyesti ja järkevästi, viivytteli vastaustaan. Ja samalla hän katsoi Pietariin, joka rakennus-suunnitelmaan kiintyneenä oli häneen selin, sellaisella silmäyksellä ja tehden kädellänsä senlaisen liikkeen, jotka selvään ilmaisivat, että hänellä oli jotakin sanottavaa, mutta että hän pelkäsi sitä sanoa isännän läsnäollessa.

Dorothea rouva oli pikamietteinen ja hän ymmärsi tällöinkin

Jethron tarkoituksen, mutta juuri sentähden hän sanoi enemmän kummastuneena kuin paheksien: "Mitä se vilkuminen merkitsee? Mitä *minä* saan tietää, saa myöskin Pietari kuulla".

Senaattori kääntyi ja katsoi talonhoitajaa päästä jalkoihin niin synkällä silmäyksellä, että hän astui taaksepäin ja alkoi nopeasti puhua.

Mutta hänet keskeytti meluavat lapsenäänät, jotka kuuluivat portailta, ja Galliatar Sirona, joka toi Hermaan senaattorin luokse ja sanoi nauraen: "Tämän suuren pojan olen löytänyt rappusilta, jossa hän kysyi sinua".

Pietari silmäili nuorukaista katsehin, jotka eivät juuri olleet ystävällisiä ja kysyi: "Kuka sinä olet? Mitä haet?"

Hermas ponnisteli turhaan saadakseen sanaakaan suustansa, sillä niin monen ihmisen ja niiden joukossa kolmen naisen läsnäolo saattoi hänet kokonaan hämille.

Hänen sormensa kiertelivät lammasnahan villaisia suortuvia ja hänen huulensa liikkuvat äänettömästi. Viimein hänen onnistui sammaltaen saada sanotuksi: "Minä olen vanhan Stephanon poika, hänen, joka haavoitettiin saracenien viimeisessä hyökkäyksessä. Isäni ei ole viiteen yöhön saanut unta, ja nyt Paavali lähettää minut sinun luoksesi, hurskas Paavali, Aleksandrialainen, tiedäthän – jotta minä..."

"Vai niin, vai niin", keskeytti häntä Pietari ystävällisesti rohkaisten. "Sinä haluat jotakin lääkitystä vanhukselle. Katsoppas vaan Dorothea, mimmoinen sorja poika on tullut siitä pienestä nulikasta, jonka Antiokhialainen vei kanssansa

vuorille".

Hermas punastui ja oikaisi hen.

Samalla hän huomasi suureksi mielihyväkseen olevansa kookkaampi senaattorin poikia, jotka olivat jotenkin saman ikäiset kuin hänkin, ja joita nähdessään hän tuns i jotakin vastenmielisyyden sukuista tunnetta ja suurempaa ujoutta, kuin heidän ankaraa isäänsäkään kohtaan.

Polykarpo tarkasti häntä silmiin ja sanoi ääneensä Galliattarelle, jota hän juuri oli tervehtinyt, ja josta hän ei kääntänyt katsettansa aina siitä saakka, kuin hän oli astunut huoneeseen: "Jos me voisimme hankkia kaksikymmentä orjaa, joilla olisi tuommoiset hartiat, niin työmme edistyisi. Täällä on kyllä tehtävää, suuri poika..."

"Nimeni ei ole 'poika', vaan Hermas", erakko vastasi ja hänen otsasuonensa alkoivat paisua.

Polykarpo kyllä oli nähnyt muutamia vanhoja erakkoja, jotka pyhällä vuorella elivät parannuksen tekijän elämää, yhä sisällisesti tutkistellen Jumalata, mutta hänen mieleensä ei saattanut juotua, että voimakas nuorukainenkin saattoi kuulua heihin, ja hän tuns i, että hänen isänsä vieras oli enemmän arvoinen, kuin hänen viheliäinen pukunsa ilmaisi, ja että hän oli häntä loukannut. Sentähden hän sanoi lepytellen:

"Vai Hermas on nimesi. Täällä me kaikki olemme työn toimesta, eikä työnteko ole mikään häpeä. Mikä sitten on käsityösi?"

Tämä kysymys suututti nuorta erakkoa mitä kiivaimmin, ja

Dorothea

rouva, joka hyvin huomasi, mitä hänessä liikkui, riensi vastaamaan:

"Hän hoitaa sairasta isäänsä. Teethän sinä sitä, eikö niin, poikani?

Pietari ei teiltä kiellä apuansa".

"En suinkaan", puuttui puheesen senaattori. "Minä seuraan sinua sittemmin hänen luoksensa. Tietäkäätte, lapset, että tämän nuorukaisen isä on ollut suuri herra, joka luopui runsaista rikkauksistaan unhottaakseen maailman, jossa hän oli niin paljon katkerata kokenut, ja palvellakseen Jumalaa omalla tavallaan, jota meidän tulee kunnioittaa, vaikka ei se olekkaan meidän tapamme. Paina puuta, poikani. %Ensin meillä on lopetettavana tärkeä toimi, sitten minä seuraan sinua".

"Mutta me asumme ylhäällä vuorella", Hermas sammalsi.

"Sitä puhtaampi on ilma siellä", senaattori keskeytti. "Mutta odota! Kenties on vanhus yksinään... Eikö? Hurskas Paavali on hänen luonansa, sanot. Sitten hän on hyvissä käsissä ja sinä saatat odottaa".

Pietari seiso i hetkisen ajatuksihi nsa vaipuneena; sitten hän viittasi poiki ansa ja sanoi: "Antonio, mene nyt heti hakemaan orjia; sinä Polykarpo kunnollisia kuormajuhtia. Sinä et tavallisesti paljoa välitä rahakysymyksistä, mutta tällä kertaa sinun täytyy kuulustella halvimpia hintoja. Mitä pikemmin te palaatte tietoi nenne, sitä parempi. Toiminta ei saa liikata päätöksen jäljissä, vaan sen tulee seurata sitä ripeästi ja nopeasti,

niinkuin paukaus vasaran lyöntiä. Hämmennä sinä, Marthana, ruskea kuumejuoma ja pane minulle kääreet järjestykseen. Tässä on avain".

"Minä autan häntä", huudahti Sirona, joka mielellään tahtoi näyttäytyä avuliaaksi, ja jonka tuli oikein sääli vanhaa, sairasta erakkoa. Sitä paitse hän piti Hermasta semmoisena, jonka hän itse oli löytänyt, ja jota hän ehdottomasti piti suuremmassa arvossa, saatuansa tietää, että hän oli ylhäisen miehen poika.

Sill'aikaa kuin tämä nuori vaimo ja tyttö työskentelivät rohtokaapin ääressä, Antonio ja Polykarpo lähtivät huoneesta.

Jälkimmäinen oli jo astunut kynnykselle, kun hän vielä kerran kääntyi ja kauan silmäsi Sironaa. Sitten hän astui rivakasti askelen taaksepäin, sulki oven ja kävi raskaasti huoaten rappusia alas.

Niin pian kuin pojat olivat lähteneet, niin Pietari kääntyi taloudenhoitajaan ja kysyi:

"Miten on Anubis orjan laita?"

"Hän on..." Jethro vastasi. "Hän on haavoitettu, eikä ole muutamaan päivään käytettävissä. Vuohipaimen Mirjam, tuo kesytön kissa, on haavoittanut häntä sirpillä otsaan".

"Ja tämän minä saan nyt vasta tietää?" huudahti Dorothea rouva moittien. "Mitä te teitte tyttölle?"

"Me olemme hänet salvanneet heinälatoon", Jethro vastasi, "ja siellä hän riehuu ja raivoo".

Dorothea pudisti paheksien päätänsä, ja sanoi: "Sillä tavoin te ette paranna tyttöä. Mene heti tuomaan hänet luokseni".

Niin pian kuin taloudenhoitaja oli lähtenyt huoneesta, Dorothea kääntyi puolisoonsa ja huudahti:

"Voisipa joutua epäilyksiin, kun näkee noita kurjia, kuinka ne menettelevät toistensa kanssa. Tuhansia kertoja olen sen nähnyt! Ei mikään tuomio ole niin kova, kuin se, jonka orja orjalle langettaa!"

Jethro ja eräs nais-orja toivat Mirjamin huoneesen. Tytön kädet olivat sidotut taakse paksuilla köysillä, ja hänen mustissa järjestämättömissä hiuksissansa sekä vaatteissansa riippui kuivia ruohonkorsia.

Synkkä tuli leimusi hänen silmissään, ja tempoen kuin tanssitaudissa vahahtelivat hänen kasvojensa jänteet.

Kun Dorothea rouva silmäili häntä, niin hän oikaisihen uhkamielisenä ja katsoi ympärilleen huoneesen, ikäänkuin tahtois tarkastaa vihollisiansa. Samassa hän huomasi Hermaan. Veri poistui hänen huuliltaan, kiivaalla tempauksella hän riuhtaisi pienet kätösensä häntä sitovista nuorista, painoi ne kasvoihinsa ja kääntyi paeten ovea kohti. Mutta Jethro asettui hänen tiellensä ja otti häntä tylästi kiinni hartioista.

Mirjam parkaisi ääneensä, ja senaattorin tytär, joka oli pannut rohtopullot pois käsistään ja säälien seurannut kaikkia hänen liikkeitään, riensi paimentytön luokse, lykkäsi pois vanhuksen käden, joka piti hänestä kiinni, ja sanoi: "Elä pelkää Mirjam. Mitä hyvänsä olet tehnytkin, niin isäni saattaa antaa sinulle kaikki anteeksi".

Hänen sanansa soivat rakkailta ja sisarellisen lämpimiltä,

ja paimentyttö seurasi häntä vastustelematta pöydän ääreen, jolla rakennus-suunnitelmat olivat, ja jäi sinne seisomaan hänen viereensä.

Monta hetkistä kaikki olivat vaiti.

Viimein Dorothea rouva läheni paimentyttöä ja kysyi:

"Mitä on sinulle tehty, kun niin saatoit hairahtaa".

Mirjam ei tietänyt, mitä hänelle tapahtui.

Kovia haukkumasanoja, lyöntejä, vieläpä kahleita ja siteitä hän oli odottanut ja sen sijaan hän sai osakseen lempeitä sanoja ja ystävällisiä katseita. Hänen uhkamielisyytensä masentui; hänen silmänsä kohtasivat hänen emäntänsä lempeän katseen, ja hiljaa hän virkkoi:

"Hän on jo kauvan vainonnut minua, ja tahtoi teiltä pyytää minua vaimokseen; mutta hän on minusta vastenmielinen ja ilettävä, niinkuin kaikki teidän orjanne".

Hänen näitä viime sanoja lausueessaan ilmaantui hänen silmihinsä jälleen raivoisa kiilto ja tuolla hänelle omituisella totisuudella hän jatkoi:

"Minä soisin, että olisin häntä lyönyt sauvalla, enkä sirpillä, mutta minä otin sen, minkä ensin sain käsiini, puolustaakseni itseäni. Minä en voi suvaita, että mies minua koskee; se on minusta inhottavaa ja hirveätä. Eilen illalla minä tulin tavallista myöhemmin elukkaini kanssa kotiin, ja kun olin lypsänyt vuoheni ja aioin mennä vuoteelleni, niin huoneessa jo kaikki makasivat. Silloin Anubis astui tielleni ja laverteli rakkaudesta. Minä käskin hänet luotani, mutta hän tarttui näin

päähäni, tahtoen minua suudella. Silloin veri syöksähti silmiini, minä tartuin sirppiin, joka oli vieressäni, ja vasta silloin, kun hän vierieli maassa, huomasin menetelleeni väärin. Kuinka se kävi, en voi sanoa. Minussa on jotakin, jotakin – kuinka sitä nimittäisin? – joka ajaa minua kuin tuuli tiellä lepääviä lehtiä, enkä minä voi sitä estää. Paras olisi, että saisin kuolla, silloin te kerrassaan pääsisitte minun pahuudestani ja kaikki olisi loppunut".

"Kuinka saatat puhua tuolla tavalla?" Marthana häntä keskeytti. "Sinä olet hillitön ja huima, vaan et paha".

"Kysy vaan tuolta!" paimentyttö huudahti ja osoitti hehkuvin silmin

Hermasta, joka puolestansa neuvotonna katseli lattiaan.

Senaattori vaihtoi pikaisen silmäyksen vaimonsa kanssa. He olivat tottuneet sanoittakin ymmärtämään toisiaan, ja Dorothea rouva lausui:

"Se, joka tuntee, ett'ei hän ole sellainen, kuin hänen pitäisi olla, on jo parannuksen tiellä. Me päästimme sinut vuohia paimentamaan, koska sinä aina juoksit laumojen perässä etkä milloinkaan saanut rauhaa huoneessa. Jo ennen aamu-hartautta sinä nouset vuorelle ja vasta illallisen jälkeen palaat kotiin. Sinun paremmasta puolestasi ei kukaan pidä lukua. Puolet syyllisyydestäsi lankee meidän niskoillemme, eikä meillä ole oikeutta rankaista sinua. Sinun ei tarvitse kummeksia. Jokainen saattaa erehtyä, ja Pietari ja minä olemme ihmisiä niinkuin sinäkin, emme enempää emmekä vähempää; mutta kristityltä

me olemme ja meidän on velvollisuutemme holhota niitä sieluja, jotka Jumala on uskonut meille, olkootpa ne sitte lapsia tahi orjia. Sinä et enää mene vuorelle, sinä jätät kotiin meidän luoksemme. Äkillisen tekosi annan mielelläni sinulle anteeksi, jollei Pietari tahdo sinua rankaista".

Senaattori pudisti vakaasti eväten päätänsä, ja Dorothea rouva kääntyi Jethron puoleen kysyen:

"Onko Anubis pahasti haavoitettu ja onko hän hoidon puutteessa?"

"Hän on kuumeessa ja hourailee", kuului vastaus. "Vanha Praxinoa jäähyttelee hänen haavaansa vedellä". "Mirjam saa siis astua hänen sijaansa", Dorothea lausui, "ja koittaa hyvittää sitä vahinkoa, jonka hän on matkaan saattanut. Puolet sinun rikoksestasi on sovitettu, tyttö, jos Anubis sinun hoidossasi parantuu. Minä tulen sitten Marthanan kanssa näyttämään sinulle, kuinka kääreet tehdään".

Paimentyttö katseli lattiaan ja antoi vastustamatta viedä itsensä sairaan luokse.

Sillä välin Marthana oli valmistanut ruskean juoman.

Pietari noudatti itselleen sauvansa ja huopahattunsa, antoi rohdot

Hermaalle ja käski häntä seuraamaan hänen jäljissään.

Sirona seurasi heitä silmin ja huudahti: "Sääli tuota uljasta poikaa!"

Hänelle sopisi paremmin purpura-viitta kuin viheliäinen lammasnahka".

Dorothea rouva kohotti olkapäitään, viittasi tyttärelleen ja sanoi: "Tule työhösi Marthana, aurinko on jo noussut korkealle. Kuinka pikaisesti päivät kuluvat! Mitä vanhemmaksi ihminen tulee, sitä nopeammin viikot vierivät!"

"Minä siis kai olen hyvin nuori", Galliatar häntä keskeytti, "sillä minusta kuluu aika tässä erämaassa kauhean hitaasti. Toinen päivä on toisensa kaltainen, ja monta kertaa tuntuu minusta siltä, kuin elämä herkeisi ja samalla sydämeni tykytyskin. Mitä olisinkaan ilman sinun perhettäsi ja lapsiasi! Aina sama vuori, samat palmut, samat kasvot".

"Mutta vuori on ylevä ja puut ovat kauniit, ja kun rakastaa niitä ihmisiä, joita joka päivä ympärillään näkee", Dorothea vastasi, "niin voi täälläkin olla tyytyväinen. Me ainakin olemme tyytyväisiä, mikäli elämän puutteet sen sietävät. Minä olen usein sanonut sinulle: sinulta puuttuu työtä!"

"Työtä? Ja kenen hyväksi sitten?" Sirona kysyi. "Niin, jos minulla olisi lapsia niinkuin sinulla! Roomassakaan en ollut onnellinen, en suinkaan; mutta siellä oli kuitenkin jotakin tehtävää ja ajateltavaa. Missä juhla-kulkuja, missä näytelmiä; mutta täällä! Ketä varten täällä koreilisi? Kulta-koristeeni himmentyvät lippaassa ja koi raiskaa hyvät vaatteeni. Kirjavasta vaipastani ompelen nykyjään nukan vaatteita pienokaisillesi. Minusta olisi ihan yhdentekevää, jos daimoni muuttaisi minut siiliksi tahi harmaaksi pöllöksi".

"Älä tee syntiä", Dorothea sanoi yksitotisesti ja silmäili ihastuksella nuoren naisen kullankeltaisia hiuksia ja ihmeen

ihania, ystävällisiä kasvoja. "Sinusta pitäisi olla hupaista koristella itseäsi miestäsi varten!"

"Häntäkö varten?" Sirona kysyi. "Hän ei pidä minusta lukua ja jos hän sen tekee, niin hän tekee sen vaan loukatakseen minua. Minä vaan ihmettelen, että saatan vielä olla iloinen. Iloinen olenkin ainoasti sinun huoneessasi ja sielläkin vain silloin, kun en ajattele häntä".

"En tahdo kuunnella sellaisia sanoja, en tosiaankaan", Dorothea häntä ankarasti keskeytti. "Ota liinakaistaleita ja jäähdytysvettä, Marthana, me menemme sitomaan Anubiin haavaa".

NELJÄS LUKU

Pietari ja Hermas astuivat yhdessä vuorta ylös.

Vanhempi mies seurasi opastavaa nuorukaista ja katsoi ihmetellen, joka kerta kun nosti silmiään, hänen leveitä hartioitaan ja hänen jäsentensä nuorteutta.

Eräällä pienellä vuoren lakealla tie leveni, ja kun molemmat matkustajat hetken olivat vieretysten jatkaneet käyntiänsä puhumatta mitään, niin senaattori kysyi: "Kuinka kauvan isäsi jo on asunut vuorella?"

"Monta vuotta", Hermas vastasi; "mutta en tiedä kuinka monta. Se onkin saman tekevä. Meillä ei kukaan kysy aikaa!"

Senaattori seisahtui, tarkasti jälleen seuralaistaan silmillään ja kysyi: "Sinä olet siis ollut isäsi luona, aina siitä saakka, kun hän asettui tänne?"

"Hän ei laske minua luotansa", Hermas vastasi synkästi silmäillen ympärilleen. "Kosteikossakin olen vasta ollut vain kaksi kertaa yksinäni kirkkomatkalla".

"Sinä et siis ole käynyt kouluakaan?"

"Mitäpä minä olisin käynyt? Isäni on opettanut minua lukemaan evankeliumikirjaa, ja olenpa osannut kirjoittaakin; mutta sen olen jo kai unhottanut. Ja mitä se minua hyödyttäisikään? Me elämme niinkuin rukoilevaiset eläimet".

Näistä viimeisistä sanoista soi pistävä katkeruus ja ilmaisi Pietarille hänen seuralaisensa sumeaa, kyllästynyttä sielua,

jossa nuoruuden toimintovoima uppiniskaisena teki kapinaa sitä toimetonta elämän hukkaamista vastaan, johon se oli tuomittu.

Hänen oli sääli Hennasta, eikä hän ollut niitä miehiä, jotka auttamatta käyvät vaaranalaisen ohitse.

Sitä paitse hän ajatteli omia poikiansa, joita oli kasvatettu ja ohjattu ankarimpaan velvollisuuden täyttämiseen, ja hän sanoi itseksensä, ett'ei hänen rinnallaan astuva uljas poika ensinkään ollut huonompi kuin ne, ja että häneltä vaan puuttui oikeaa johdatusta.

Miettiväisenä hän katsahdelti milloin nuorukaiseen milloin maahan ja jupisi eteenpäin kulkiessaan epäselviä sanoja harmaasen partaansa.

Äkkiä hän oikaisihen ja nyökkäsi myöntyväisenä vakaata päätänsä. Hän tahtoi koettaa pelastaa Hermasta ja tapaansa noudattaen hän kävi heti tuumasta toimeen.

Vuoren lakean päässä tie haaraantui. Toinen polku kävi ylöspäin, toinen antoi laaksoon päin ja päättyi kivenmurrokseen. Pietari kääntyi jälkimmäiselle, mutta Hermas huusi hänelle: "Se tie ei kulje meidän luolallemme. Sinun pitää seurata minua".

"Seuraa *sinä* minua", senaattori lausui, pannen sellaisen koron ensimmäisiin sanoihinsa, ett'ei nuorukainen saattanut olla huomaamatta niiden kahtalaista merkitystä. "Vielä on päivää pitkältä, käykäämme ensin katsomaan, mitä työmieheni toimittavat. Tiedätkö paikan, missä me murramme kiveä?"

"Kuinka en sitä tietäisi?" Hermas sanoi ja kävi jälleen oppaaksi senaattorin edelle. "Minä tiedän kaikki

tiet vuorellamme, sekä kosteikkoon että merelle kulkevat. Kivenlouhoksen takana olevassa rotkossa piti eräs pantteri tyyssijaansa".

"Sen kyllä saimme kokea", Pietari sanoi; "nämät pedot tappoivat meiltä kaksi nuorta kameelia, eivätkä miehet voineet niitä koirilla ajellen eikä ansoillakaan saada kiinni".

"Nyt saatte olla niiltä rauhassa", nuorukainen nauroi. "Tuolta ylhäältä kalliolta minä osasin urokseen nuolellani ja akkapanterin löysin poikasten luota luolasta. Siitpä sainkin enemmän vaivaa. Väkipuukkoni on huono, ja sen vaskinen terä taipui pistäessä. Minun täytyi käsin kuristaa tuo pirun täplänahka, mutta sillä aikaa se repi hartioitani ja kävi hampain käsivarteeni. Katsoppas arpia! Mutta, Jumalan kiitos, minun haavani paranevat pikemmin kuin isäni. Paavali sanoi, että minä olen kastemadon kaltainen, joka, kun se lyödään keskeltä poikki, sanoo jäähyväiset itsellensä ja virkkuna ja iloisena matelee, yksi puoli yhtäänne, toinen toisaanne. Pienet pantterit olivat niin lystillisiä ja saamattomia; enkä minä hennonut tappaa niitä, vaan panin ne lammasnahkaani ja kannoin isälle. Isäni nauroi noita pieniä penikoita, ja sitten otti ne eräs Nabatealainen myödəksensä ne Klysmassa Roman kauppiaille. Siellä ja Byzantiossa tarvitaan kaikellaisia eläviä petoja. Minä olen saanut rahaakin niistä ja vanhain pantterien taljoista ja sain käyttää niitä ruokarahoina, kun muiden kerällä matkustin Alexandriaan anomaan uuden patriarkan siunausta".

"Sinä olet siis ollut pääkaupungissa?" Pietari kysyi. "Sinä

olet siis nähnyt ne suuret varustukset, jotka suojelevat rannikkoa meren tulvalta, korkean Pharon kauvas loistavine tulineen, lujat sillat, kirkot, palatsit ja temppelit obeliskeineen, patsaineen ja kauniisti kivettyine pihoineen? Eikö siellä milloinkaan mieleesi juontunut se ajatus, että moisen rakennuksen rakentamisesta on syytä ylpeillä?"

Hermas pudisti eväten päätänsä ja vastasi: "Kyllä tosin mieluummin tahtoisin elää viileissä patsassaleissa, kuin ummehtuneessa luolassamme, mutta rakentaminen ei kuitenkaan minua miellytä. Kuinka pitkä aika kuluu, ennenkuin toinen kivi on toisen kyljessä! En ole kärsiväinen. Ja jos lähden isäni luota, niin tahdon tehdä semmoista, jonka kautta saavutan kunniaa. Mutta jopa olemmekin kiven murroksella..."

Pietari ei antanut seuralaisensa puhua loppuun, vaan keskeytti hänet nuorukaisen innolla huutaen:

"Eikö rakennustaiteella sinun mielestäsi saata hankkia mainetta? Katso noita harkkoja ja laattoja ja näitä kovasta kivistä hakattuja teloja. Ne ovat kaikki Ailaan meneviä, sillä sinne poikani Antonio, vanhempi niistä kahdesta, jotka äsken näit, rakentaa lujilla muureilla ja patsailla varustetun Herran huoneen, paljoa suuremman ja kauniimman kuin kosteikkomme kirkko on, joka niinikään on hänen tekoansa. Hän ei ole paljoa vanhempi kuin sinä, ja kuitenkin hän on jo kuulu likellä ja kaukana. Ja noista alhaalla olevista punaisista harkoista nuorempi poikani Polykarpo veistää komeita jalopeuroja, jotka ovat kaunistavat itse pääkaupungin jalointa rakennusta. Kun sinä, minä ja kaikki

nykyjään elävät jo aikoja olemme unhotettuina, silloin vielä on mainittava: nämät ovat taiteilija Polykarpon, Pharanilaisen Pietarin pojan, tekoja. Mitä *hän* saapi aikaan, se on erinomaista. Ei kukaan, joka ei ole valittu, saata sanoa: tätä minä tahdon oppia. Mutta sinulla on selvä ymmärrys, jäntevät kädet ja tarkat silmät, ja kuka tiesi, mitä sinussa vielä piilee. Jos pian tulisit oppiin, niin ei taitaisi vielä olla liian myöhäistä saada sinusta kelpo taituria. Mutta tosiaankaan ei se, joka tahtoo niin pitkälle päästä, saa pelätä työtä. Vai maineesen palaa mielesi? Se on oikein, enkä saata muuta kuin iloita siitä; mutta tiedä, että sen, joka tahtoo saada tuollaisen harvinaisen hedelmän, täytyy ensiksi, niinkuin eräs jalo pakana aikoinaan on sanonut, valella sitä hiellään! Vaivatta, työttä, taistelutta ei mitään voittoa saada, ja voitotta ani harvoin saavutetaan mainetta".

Vanhuksen eloisuus oli tarttunut nuorukaiseenkin, ja hehkuvien poskin hän huudahti:

"Kuka sanoo sinulle minun pelkäävän taistelua ja vaivaa? Minä olisin valmis uhraamaan kaikkeni, vieläpä henkenikin saavuttaakseni mainetta. Mutta minulle ei ole mieleistä mitellä kiviä, vasaralla ja taltalla hakkailla aseettomia kivilohkareita tahi suurella vaivalla sovitella neljäkäskiviä toistensa kylkeen. Palestrassa tahtoisin hankkia voiton seppeleitä ja heittää väkevimmätkin maahan tahi sotilaana taistelussa olla kaikkia muita etevämpi. Isänikin on ollut sotilas, ja puhukoon hän vaan niin paljon kuin tahtoo 'rauhasta' ja yhtenäin ainoastaan 'rauhasta', niin hän kuitenkin unelmissaan puhuu vielä verisestä

taistelusta ja polttavista haavoista. Jos sinä jälleen parannat hänet, niin en enää jää tälle yksinäiselle vuorelle, vaikkapa täytyisi sälääkin paeta täältä. Miksi Jumala on antanut minulle nämät kädet, jollei juuri siksi, että niitä käyttäisin!?"

Pietari ei vastannut näihin Hennaan huulilta tulisesti tulvaileviin sanoihin. Hän pyyhkäisi harmaata partaansa ja ajatteli itseksensä:

"Kotkan pojat eivät pyydä karpäsiä. Tätä sotilaan poikaa ei minun milloinkaan onnistu saada taipumaan meidän rauhalliseen käsityöhömme; mutta vuorelle noiden kummallisten tyhjäntoimittajain joukkoon hän ei saa jäädä, sillä silloin hän joutuu hukkaan; eikä hän kuitenkaan ole tavallista halpaa lajia".

Annettuaan sitten joitakuita käskyjä työntekijäin päällysmiehelle, hän seurasi nuorukaista hänen sairastavan isänsä luo.

Jo oli monta hetkeä kulunut siitä, kun Hermas ja Paavali olivat lähteneet sairaan erakon luota, ja yhä vielä tämä virui yksinänsä luolassaan.

Yhä ylenevä aurinko paahtoi kallioita, jotka taas sädehtien levittivät hellettä ja täyttivät erakon asunnon tukahduttavalla kuumuudella.

Stephano paran haavoissa tuskat yltyivät, kuume lisääntyi ja hän oli kovin janoissaan.

Tuossa oli jo aikoja sitte tyhjennetty kiviastia, jonka Paavali oli hänelle lahjoittanut, mutta ei häntä eikä Hermasta kuulunut.

Tuskallisesti hän kuunteli, kuuluisiko ääntä etäältäkään,

kerran hän oli kuulevinänsä Alexandrialaisen astunnan ja sen jälkeen ääneen lausuttuja sanoja sekä hiljaista vaikeroimista hänen luolastaan.

Stephano yritti huutaa, mutta tuskin hän itsekään kuuli niitä heikkoja ääniä, jotka tunkeusivat hänen haavoitetusta rinnastaan ja kuivuneilta huuliltaan.

Sitten hän tahtoi rukoilla, mutta kauhea sisällinen tuska häiritsi hänen hartauttaan.

Yksinäisyyden kaikki kauhu valtasi hänet, ja hän, joka elettyänsä elämää, mikä oli ääriä myöten ollut täynnä toimintaa, nautinnoita, pettymystä ja kyllästystä, nyt yksinäisiä, kovia sieluntaisteluja taistellen lakkaamatta pyrki korkeimpia päämääriä kohti, hän tunsu itsensä tällä hetkellä niin lohduttoman hyljätäksi, kuin äidistään eksynyt lapsi.

Hiljaisesti vaikeroiden hän virui tuskavuoteellaan ja kun hän kallioiden varjosta huomasi auringon jo käyneen puolipäivän korkeuden ohi, niin alkoi viha ja katkeruus liittyä tuskaan, janoon ja levottomuuteen.

Kädet nyrkkiin puristettuina hän jupisi sanoja, jotka kuuluivat sotilaan sadatuksilta, ja sitten milloin poikansa milloin Paavalin nimeä.

Viimein hänen tuskansa voitti vihan ja hänestä tuntui, kuin hänellä olisi toistamiseen elettävänä elämänsä onnettomimmat, aikoja sitten kuluneet hetket.

Hän oli palaavinansa kotiin keisarin palatsissa pidetyistä meluisista juomingeista. Hänen orjansa olivat ottaneet ruusuista

ja poppelin lehvistä palmikoidut seppeleet hänen kaulaltaan ja otsaltaan ja pukeneet hänet yöpukuun. Hän lähestyi hopealamppu kädessä makuuhuoneensa ovea. Hän hymyili, sillä siellä häntä odotti hänen nuori vaimonsa, hänen Hennaansa äiti. Tämä oli kaunis, ja Stephano rakasti häntä suuresti; ja vieläpä hän toi muassaan onnistuneita sukkeluuksia keisarin pidoista. Jos *kellä*, niin ainakin *hänellä* oli syytä hymyillä. Jo hän astui etehiseen, jossa tavallisesti kaksi orjatarta valvoi. Hän löysi ainoastaan yhden, ja tämä makasi sikeässä unessa. Hymyillen hän valaisi tämän kasvoja. Kuinka tyhmältä hän näytti maatessaan suu ammolleen! Makuukammiossa levitti alabasterilamppu himmeätä valoa. Hiljaa ja yhä vielä hymy huulilla hän läheni Glyceran norsunluista vuodetta, kohotti lamppuansa, tuijotti vaimonsa tyhjään, koskemattomaan vuoteesen eikä hymyillyt enää, eikä saanut sen-iltaista hymyään takaisin moneen vuoteen, sillä Glycera oli pettänyt ja hyljännyt hänet sekä lapsensa.

Kaksikymmentä vuotta oli siitä kulunut, kun kaikki tämä oli tapahtunut, tänäpäivänä palasi kaikki, mitä hän silloin oli tuntenut, takaisin, ja hän näki niinkuin silloinkin vaimonsa tyhjän vuoteen sielunsa silmillä ja hän tunsu itsensä yhtä yksinäiseksi ja kurjaksi kuin sinä juhlayönä.

Silloin näkyi varjo luolan suulla, ja vapautettuna noista kammoittavista näyistä hän huoautti, sillä hän oli tuntenut Paavalin, joka sillä hetkellä laskeusi polvilleen hänen viereensä.

"Vettä, vettä", Stephano pyysi hiljaa, ja Alexandrialainen,

jonka sydäntä viilsi, kun hän jo luolaan astuessaan oli kuullut ukon hiljaisen vaikeroimisen, tarttui vesiastiaan, katsoi siihen ja näki sen olevan kokonaan kuivan ja syöksyi silloin, ikäänkuin olisi kilvanjuoksu, alas lähteelle, täytti sen vedellä ja asetti sen sairaan huulille, joka ahnein siemauksin särpi virvoittavan juoman ja sitten huoaten huudahti: "Nyt tuntuu taas paremmalta. Minkätähden viivyt niin kauvan? Minä olen ollut kovin janoissani!"

Paavali, joka oli laskeutunut polvilleen sairaan viereen, painoi otsansa vuoteesen eikä vastannut mitään.

Stephano silmäili kummastuneena kumppaniaan, ja kun hän huomasi, että tämä kovasti itki, niin hän ei kysynyt enempää.

Hetken aikaa vallitsi äänetön hiljaisuus luolassa, viimein Paavali kohotti kasvonsa ja lausui: "Anna minulle anteeksi, Stephano! Rukoillessani ja ruoskiessani itseäni saavuttaakseni takaisin omaa, menetettyä rauhaani, olen unohtanut sinun hätäsi ja tuskasi. Ei mikään pakana olisi tehnyt sillä tavoin!"

Sairas sively ystävällisesti hoitajansa kättä; vaan tämä jupisi: "Itsekkäisyys, kurja itsekkäisyys ohjaa ja vallitsee meitä. Kukahan meistä kysynee toisen hätää. Ja me, me luulemme vaeltavamme Karitsan teitä!"

Tuskallisesti hän huoahhti ja nojasi päätänsä sairaan rintahan, ja tämä sively hellästi hänen sekaisia hiuksiaan.

Tässä asemassa senaattori tapasi heidät, kun hän Hermaan kanssa astui luolaan.

Erakkojen toimeton elämä soti kokonaan sitä vastaan, mitä

hän ajatteli ihmisen ja kristityn velvollisuuksista, mutta hän auttoi, missä saattoi, huolimatta apua tarvitsevan persoonasta.

Se hellä yhdistys, missä hän näki nämät miehet, liikutti hänen sydäntään, ja Paavaliin kääntyen hän sanoi ystävällisesti:

"Minä saatan huoletta jättää teidät, sillä sinä näytät olevan uskollinen hoitaja".

Aleksandrialainen punehtui ja vastasi pudistaen päätänsä: "Minä olen ajatellut vain itseäni ja unohtaen velvollisuuteni antanut hänen maata täällä yksinänsä janoissaan ja tuskissaan; mutta nyt en poistu enää hänen vierestään, ja Jumalan sekä teidän avullanne hän on jälleen paraneva!"

Pietari nyökkäsi ystävällisesti päätänsä, sillä hän ei uskonut erakon itsensäsyytöksiä, vaan sitä enemmän hänen hyvää tahtoansa, ja ennen luolasta lähtemistään hän käski Hermasta joka aamu seuraavina aikoina käymään hänen luonansa ilmoittamassa hänelle isänsä vointia.

Hän ei ainoastaan tahtonut parantaa Stephanoa, vaan myöskin täten pysyä yhteydessä nuorukaisen kanssa, joka suuressa määrin oli herättänyt hänen myötätuntoisuuttaan, ja hän oli lujasti päättänyt auttaa häntä tuosta toimeettomasta elämästä, jossa hän kuihtui.

Paavali kieltäysi ottamasta osaa siihen yksinkertaiseen illalliseen, jota isä ja poika yhdessä nauttivat, ja ilmoitti tahtovansa jäädä yöksi sairaan luokse. Koska Hermas olisi tehnyt luolan muutenkin kyllin pienen tilan aivan ahtaaksi, niin hän kehoitti tätä panemaan maata hänen asuntoonsa.

Uusi elämä oli tänäpäpä alkanut nuorukaiselle, sillä kaikki nuo valitukset ja toiveet, jotka aina hänen Aleksandrian matkastansa saakka olivat himmeinä ja utuisina liikkuneet hänen sielussaan, olivat tänään saaneet hahmon ja muodon, ja hän tiesi, ett'ei hän tahtonut pysyä erakkona, vaan elämässä koetella uhkuvaa voimaansa.

"Isänikin", hän ajatteli, "on aikoinaan ollut sotilas ja asunut palatsissa, ennenkuin hän vetäysi tänne meidän umpihenkiseen luolaamme; Paavali oli Menander eikä hän ole vielä tänäkään päivänä unhottanut diskoskiekon heittämisen taitoa. Minä olen nuori, voimakas ja vapaasukuinen niinkuin hekin, ja Pietari sanoo, että minusta olisi tullut uljas mies. Minä en tahdo läjätä kivihiharkkoja enkä taltalla niitä hakkaella, niinkuin hänen poikansa; mutta keisari tarvitsee sotilaita, enkä ole Amalekilaisten, enpä edes kosteikon Romalaistenkaan joukossa nähnyt ketään, jonka kanssa en uskaltaisi ruveta taisteluun".

Tätä ajatellessaan hän ojensi jäsenensä ja löi kätensä leveään rintahansa.

Nukuttuansa hän näki unta kilpataisteluista ja purpuraviitasta, jonka Paavali hänelle ojensi, poppelilehväisestä seppeleestä, joka oli hänen tuoksuvilla kähärillään, ja siitä ihanasta naisesta, joka oli kohdannut häntä senaattorin huoneen portailla.

VIIDES LUKU

Stephano oli senaattorin lääkkeen vaikutuksesta saanut unta.

Paavali istui hänen vieressään yhtään jäsentäkään järkähtämättä.

Hän pidätti henkeänsä ja tukahdutti kaikin voimin ry'ityksenkin, ett'ei häiritsisi sairaan herkkää unta.

Tuntia jälkeen puoliyön vanhus heräsi, ja maattuansa kauvan ajatuksissaan silmät auki, hän puhui mielttävaisesti:

"Itsekkääksi sinä sanoit itseäsi ja meitä, ja minä olenkin varmaan sellainen! Tätä minä olen jo usein sanonut itselleni enkä vasta tänään, vaan jo viikkoja sitten, aina siitä hetkestä saakka, jolloin Hermas palasi Aleksandriasta ja unhotti iloisen naurunsa. Hän ei ole tyytyväinen, ja kun minä kysyn itseltäni, mikä hänestä tulee, kun minä olen poissa, kun hän hylkää Herran ja etsii maailman hekkumaa, niin minua kauhistuttaa. Minä tarkoitin hänen parastansa ottaessani hänet mukaani tälle pyhälle vuorelle, mutta kuitenkin ei se ollut yksistänsä siihen syynä! Minusta tuntui liian raskaalle kokonansa eritä lapsestani. Jumalani, jokainen pieni eläin on varma äitinsä uskollisesta rakkaudesta; mutta hänen äitinsä ei huolinut hänestä paetessaan viettelijänsä kerällä huoneestani. Minä ajattelin, että hänen ainakin tulisi saada pitää isänsä ja että hän, jos hän kasvaisi kaukana maailmasta, säästyisi kaikesta siitä tuskasta, joka niin runsaasti on tullut minun osakseni. Minä tahdoin kasvattaa häntä

taivasta varten ja murheettomaan elämään. Ja nyt, nyt! Jos hän joutuu perikatoon, niin se tapahtuu minun kauttani. Nyt tulee kaikkien muiden tuskien lisäksi vielä tämä murhe".

"Sinä olet etsinyt hänelle tien", Paavali häntä keskeytti, "ja muuten on kyllä käypä hyvin; hän rakastaa sinua, eikä varmaankaan sinua hylkää, niin kauvan kuin olet sairaana".

"Eikö todellakaan?" kysyi sairas tuskallisesti. "Ja minkälaiset on hänellä aseetkaan, joilla hän suojelisi itseään elämässä".

"Sinä annoit Vapahtajan hänelle ohjaajaksi; siinä on kyllä", Paavali virkkoi rauhoittaen. "Taivaasen viepä tie ei ole mikään tasainen tie, eikä kukaan voi hankkia autuutta lähimmäisellensä".

Stephano oli vaiti ison aikaa; sitten hän lausui: "Ei vähäpätöisimpiäkään elämän kokemuksia ole sallittu opettajan tehdä oppilaansa eduksi, isän poikansa hyväksi. Päämäärään saatamme vain viitata, vaan sinne viepä tie tekeypi jokaiselle erinkaltaiseksi".

"Kiittäkäämme siis Jumalaa", Paavali huudahti, "sillä Hermas on jo sillä tiellä, jota meidän, sinun ja minun, ensin täytyi etsiä".

"Sinun ja minun", toisti sairas ajattelevaisesti. "Kumpikin meistä on hakenut tietänsä, mutta yhä vaan omaansa, huolimatta toisen tiestä. Tuota itsekkäisyyttä, tuota itsekkäisyyttä! Kuinka monta vuotta me jo olemme asuneet täällä lähellä toisiamme, enkä kuitenkaan koskaan ole tuntenut tarvetta kysyä sinulta, mitä sinä tiedät nuoruudestasi ja kuinka armo sinut saavutti. Sattumalta sain tietää, että sinä olet kotoisin Aleksandriasta ja että olet ollut pakana sekä saanut paljon kärsiä uskon

tähden, ja se oli minusta kylläksi. Sinä et näytäkään tahtovan mielelläsi puhua noista menneistä päivistäsi. Lähimmäisemme pitäisi meille olla niinkuin oma itsemme, ja kuka on ollut minua lähempänä kuin sinä? Voi tuota itsekkäisyyttä! Kuiluja on Jumalankin luokse vievällä tiellä".

"Minulla ei ole paljon kerrottavaa", Paavali sanoi, "mutta entistä oloaan ei ihminen kuitenkaan koskaan unohda. Jos sen poistaakin luotaan ja luuleekin jo olevansa siitä vapaa, niin se kuitenkin äkkiä taas ilmestyy ja tervehtii meitä kuin vanha tuttava. Jos sammakko kerran joutuu puuhun, niin se kuitenkin aina hyppää takaisin ropakkoonsa".

"Muisto ei anna kuolettaa itseänsä, eikö niin!" sairashuudahti. "Minä en saata nukkua enää. Kerro minulle nuoruudestasi ja kuinka sinä tulit kristityksi. Kun kaksi miestä kauvan on yhdessä kulkenut samaa tietä ja eron hetki lähenee, niin kysyyhän toinen toisen syntyperää ja nimeä".

Paavali tuijotti hetkisen eteensä päin, sen jälkeen hän alkoi puhua:

"Menanderiksi, Herophilon pojaksi ikäiseni muinoin sanoivat minua. Muuten en enää todellakaan paljoa muista nuoruudestani, sillä olenhan sinulle sanonut, että jo aikoja sitten olen kieltäynyt ajattelemasta maailmaa. Sille, joka heittää pois jonkin esineen, mutta säilyttää esineen aatteen, sille jääpi..."

"Tuohan soiپی Platonilta", Stephano naurahti.

"Tänäpä nä palaa koko pakanallinen hulluus minuun takaisin", Paavali huudahti. "Niin, minä olen tuntenut hänet ja olen usein

ajatellut, että hänen ja meidän Vapahtajamme kasvot lienevät olleet yhdenmuotoiset!"

"Kumminkin ainoastaan samassa määrin kuin kaunis laulu on verrattuna enkelien ääneen", Stephano vastasi eväten. "Se, joka vaipuu filosofien järjestelmiin..."

"Niin pitkälle en ole oikeastaan koskaan ehtinyt", Paavali vakuutti. "Tietysti minun täytyi oppia koko tavallinen sivistyksen määrä: grammatiikkaa, retoriikkaa, dialektiikkaa ja musiikkia..."

"Ja aritmetiikkaa, geometriaa ja astronomiaa", Stephano täydensi.

"Näitä jälkimmäisiä on jo muutamia vuosia sitten ruvettu jättämään oppineiden asiaksi", Paavali jatkoi, "enkä minä koskaan ollut erittäin opinhaluinen. Rhetorin koulussa jäin ikäisiäni paljoa jäljemmäksi, ja siitä, että Platoni oli minulle rakas, saan kiittää athenalaista paidonomia, jota kunnian-arvoista miestä isämme piti meitä opettamassa".

"Sanovat isäsi olleen suuren kauppaherran", sairasthäntä keskeytti. "Ethän kuitenkaan liene sen rikkaan Herophilon poika, jonka asioita tuo kelpo juutalainen Urbib Antiokhiassa ajoi?"

"Saman, saman", Paavali vastasi ja katseli ujostellen maahan. "Meidän taloutemme oli melkein kuninkaallinen, sitä en tahdo kieltää, ja synnillinen oli orjiamme paljous. Kun jälleen ajattelen sitä turhuutta, josta isäni oli huolta pidettävä, niin huumaa päätäni. Hänen omanansa oli kaksikymmentä merilaivaa Eunoston satamassa ja kahdeksankymmentä Niili-

venettä Mareotis järvellä. Kokonainen kaupunki köyhiä olisi saattanut elää ainoastaan siitä tulosta, jonka papyrustehtaات tuottivat; vaan me tarvitsimme tulomme muihin tarkoituksiin! Kyrenealaiset ratsumme söivät marmoritalleissa ja se suuri pylvässali, johonka isäni ystävät kokoontuivat, oli temppelin kaltainen. Mutta katsoppas, kuinka maailma taas valtaa meidät, kun sitä vaan ajattelemme. Antakaamme kuitenkin menneiden aikojen olla olollansa! – Minun pitää kai kuitenkin kertoa enemmän? No olkoon menneksi! Lapsuuteni ikä kului samaan tapaan kuin tuhansien muidenkin rikasten porvarien poikain; äitini vaan oli kai erittäin kaunis ja rakas ja hyvä kuin enkeli".

"Jokaiselle lapselle on *oma* äitinsä paras äiti", jupisi sairas.

"Sellainen oli ainakin minun äitini minulle!" Paavali huudahti. "Ja kuitenkin hän oli vain pakana. Häneltä sain aina ystävällisen sanan, rakkautta puhuvan katseen silloin, kun isäni minua loukkasi ankaralla moitteellansa. Ja vähä minussa täisikin olla kiitettävää. Oppiminen kävi minulle oikein raskaaksi, ja jos olisinkin koulussa saanut jotakin parempaa aikaan, niin sitä kuitenkin tuskin olisi pidetty minkään arvoisena, sillä veljeni Apollonio, joka oli noin vuotta nuorempi kuin minä, oppi vaikealtakin niinkuin leikillä, eikä *dialektisissa* väitösharjoituksissa ollut melkein ketään rhetoria koko Aleksandriassa, joka olisi vetänyt hänelle vertoja. Ei mikään järjestelmä ollut hänelle outo, ja vaikka ei huomattu, että hän koskaan olisi erinomaisesti ponnistellut, niin hänestä kuitenkin tuli mestari monessa tiedon haarassa. Ainoastaan

kahdessa kohden minä olin aina häntä etevämpi, musiikissa ja kaikissa taisteluharjoituksissa. Hänen lueskellessaan ja väitellessään minä voitin voittoseppeleitä palestrassa. Mutta paras rhetori ja sanaseppä oli siihen aikaan paras mies, ja isäni, joka itse neuvoston kokouksissa osasi olla etevä tulisenä ja aistikkaana puhujana, piti minua puolittain auttamattomana hölmönä, kunnes kerran muudan meidän perheemme oppinut klientti antoi hänelle veistettyyn kiveen piirretyn epigrammin, jossa lausuttiin: Se, joka tahtoo nähdä kreikkalaisheimon jaloimmat avut, se käyköön Herophilon huoneessa, sillä siellä ovat ihmeteltävänä: Menanderissa ruumiin voima ja kauneus, Apolloniossa samat hengen ominaisuudet. Nämät värsyt, jotka muodostivat luutun kuvan, kävivät suusta suuhun ja tyydyttivät isäni kunnianhimoa, ja isäni tästä hetkestä saakka alkoi lausua kiitossanoja myöskin silloin, kun nelivaljakkoni olivat voittaneet kilpailussa, tahi kun seppeleillä koristettuna palasin kotiin paininlyönnistä ja kilpalaulannasta. Kylvyissä, palestrassa ja iloisissa seuroissa kului elämäni".

"Kaiken sen tiedän", Stephano häntä keskeytti, "ja sen muistaminen on usein tehnyt minut levottomaksi. Saitko helposti nuo kuvat mielestäsi karkoitetuiksi?"

"Alussa minulla oli vaikeita taisteluita taisteltavina", Paavali huokasi, "mutta nyt, päästyäni viidennelle kymmenelle, maailman viekoitukset harvemmin minua vaivaavat. Minun täytyy vain yhä vielä välttää sanansaattajia, jotka meren rannalla olevasta kauppalasta ja Raithusta tuovat kalaa kosteikkoon".

Stephano katsoi häneen kysyväisesti, mutta Paavali jatkoi:

"Niin, se on peräti kummallista! Vaikka näen miehiä ja vaimoja, merta tahi tätä vuortamme, niin en milloinkaan ajattele Aleksandriaa, vaan ainoastaan pyhiä asioita; mutta kun kalan haju pistää nenääni, niin silmiäni eteen esiyytyy tori, ja näen kalakojuja ja ostreoita...!"

"Kanopon ostreat ovat erinomaisia", Stephano keskeytti, "siellä tehdään pieniä piirakoita..."

Paavali pyyhkäisi kämmenensä selällä partaisia huuliaan ja huudahti: "Niin, tuon paksun ravintolan isännän Philemonin luona Herakleotin kadulla!"

Mutta jo hän itse keskeytti puheensa ja huudahti häpeissään: "Olisi kuitenkin parempi, että herkeisin kertomasta. Päivä ei vielä koita ja sinun tulisi koettaa nukkua". "Minä en saata", Stephano huokasi. "Jos minua rakastat, niin puhu loppuun kertomuksesi!"

"Mutta älä keskeytä minua enää", Paavali pyysi ja jatkoi: "Koko tämän iloisen elämän aikana en ollut onnellinen, en suinkaan. Jos joskus olin yksinäni, enkä poppelin lehvillä seppelöittynä tyhjennellyt maljoja iloisten kumppanien ja mieluisten huvinaisten seurassa, niin minusta usein tuntui, kuin olisin vaeltanut mustan kuilun partaalla, tahi kuin kaikki minussa ja minun ulkopuolellani olisi ollut ainoastaan tyhjyyttä ja paljasta ulkokuorta. Tunnittain saatoin tuijottaa mereen, ja kun aallot kohosivat jälleen vaipuakseen ja kokonaan kadotakseen, niin ajattelin usein, että mitättömän olemiseni tulevaisuutena oli

tyhjää mitättömyyttä. Jumalamme olivat meistä vähänarvoisia. Äitini uhraisi milloin missäkin temppelissä, aina päivän tarpeiden mukaan; isäni otti osaa juhliin, mutta ilkkui rahvaan uskoa; veljeni puhui 'alku-yksilöstä', ja hänellä oli tekemistä kaikenlaisten daimonien ja loihtusanojen kanssa. Hän yhtyi Jamblikhon, Ablavion ja muiden uusiplatonilaisten viisasten oppiin, joka minun pää paralleni tuntui milloin käsittämättömän syvämieliseltä, milloin järjettömän narrimaiselta. Usea hänen suustansa lähtenyt sana jäi kuitenkin muistooni ja vasta täällä yksinäisyydessä olen niitä oppinut ymmärtämään. Järjellisyys etsiminen ulkopuolelta itseämme ei muka ole minkään arvoista; mutta ylevintä on, kun järki näkee meissä itse itsensä. Niin usein kuin maailma silmissäni raukeehy tyhjyyteen, ja minä elän Jumalassa ja pidän Hänet sydämessäni ja tunteissani havaitsen ainoastaan Hänet, niin minun täytyy muistella tätä oppia. Kuinka nämä hullut pyrkivät ja ikävöivät totuuden tuntoon tullaksensa, vaikka sitä kuitenkin kovalla äänellä julistettiin aivan heidän vieressään!

"Kristityitä löytyi kaikkialla, eikä heidän siihen aikaan tarvinnut lymyellä; mutta minulla ei ollut heidän kanssansa mitään yhteyttä. Vain kaksi kertaa he sattuiivat tielleni. Kerran olin kovin suutuksissani, kun kilpa-ajossa erään kristityn hevoset, jotka olivat saaneet natsarealaisen siunauksen, voittivat minun heponi, ja toisen kerran tuntui minusta niin omituiselta, kun itse sain samanlaisen siunauksen eräältä vanhalta kristityltä sataman-työmieheltä, jonka pojan olin vetänyt vedestä.

"Vuodet vierivät. Vanhempani kuolivat. Viimeisen katsehensa äitini loi minuun, sillä minä olin kuitenkin ollut hänelle rakkain kaikista hänen lapsistansa. Sanottiin myöskin, että olin hänen muotoisensa; minä ja Arsinoe sisareni, joka pian isäni kuoleman jälkeen meni naimisiin prefekti Pompejon kanssa.

"Perinnön jaossa jätin veljelleni tehtaat ja kauppa-asiain johdannon, vieläpä kaupungissa olevan talonkin, vaikka se olisi tullut minulle, koska olin vanhin. Sen sijaan minä otin haltuuni ulkopuolella Kanopon porttia olevan maatilan ja täytin siellä tallit jaloilla ratsuilla ja kellarit yhtä jaloilla viineillä. Semmoista minä tarvitsinkin, sillä päivä meni kylvyissä ja kiistakentällä, yöt taas valvottiin juomingeissa milloin kotonani, milloin jonkun ystävän luona, milloin jossain Kanopon ravintolassa, jossa pitoja höystivät ihanimpain kreikkattarien laulu ja hyppy.

"Mitä on näillä turhamaisimman hekkuman pesillä tekemistä sinun kääntymisesi kanssa? kysynet ehkä. Mutta kuuleppas vaan! Kun Saul meni etsimään isänsä aasia, niin hän löysi ruumiin.

"Eräänä päivänä olimme niinikään lähteneet kullatulla veneellämme sinne purjehtimaan, ja Lesbolaisnainen Arkhidike oli huoneessaan valmistanut meille aterian, aterian, jonka vertaista tuskin Roinassakaan olisi voinut hankkia.

"Sittenkun kaupunkimme oli valloitettu Diokletianon aikana, Akhilley'n kapinan jälkeen, alkoivat keisarin sotamiehet, jotka olivat tulleet Aleksandriaan, käyttäytyä kovin röyhkeästi. Ystävieni ja muutamien nuorten upseerien välillä, jotka olivat roomalaista patricisukua, oli jo kuukausia sitten syntynyt

eripuraisuutta hevosista, naisista ja tiesi mistä, jota sitten yhä oli jatkettu; ja sattui pa niin, että tapasimme juuri nämät herrasmiehet Arkhidiken ravintolassa.

"Ensin syntyi pistäviä puheita, joihin sotilaat vastasivat omaan tapaansa, sitten loukkaavia sanoja ja vieläpä, kun viini oli noussut sekä meille että heille päähän, äänekkäitä uhkauksia.

"Romalaiset lähtivät ravintolasta ennen meitä,

"Seppelöittyinä, laulaen ja kokonaan huolettomina me seurasimme heitä hetken kuluttua ja jo olimme aivan lähellä satamaa, kun eräältä syrjäkadulta äkkiä tunkeusi meluava joukko ja hyökkäsi kimppuumme aseet kädessä.

"Kuu kumotti taivaan laella ja minä saatoin tuntea muutamia vastustajistamme. Minä kävin erään pitkän tribunin kimppuun, kuristin häntä kurkusta ja vaivuin hänen kanssansa maahan. Siitä, mitä sitten tapahtui, on minulla vain hämäriä muistoja, sillä miekan lyöntejä oikein satamalla satoi päälleni, ja kaikki musteni silmissäni. Minä vielä muistan ainoastaan mitä ajattelin katsoessani kuolemaa silmästä silmään."

"No mitä?" Stephano kysäisi.

"Minä ajattelin", Paavali vastasi punehtuen, "Aleksandriassa olevia tappelupyitäni ja olivatko ne saaneet vettä. Sitten valtasi minut syvä, tylsä tunnottomuus. Monta viikkoa makasin tällä tavoin, sillä olin ruhdottu palasiksi, niinkuin teurastajan makkaraliha. Pienempiä lukuun ottamatta, olin saanut koko kaksitoista haavaa, joista jokainen yksistäänkin olisi riittänyt tappamaan kenen muun hyvänsä. Itsehän olet usein ihmetellyt

arpiani".

"Ja kenenkä Korkein silloin valitsi pelastajaksesi".

"Herätessäni", Paavali jatkoi, "olin suuressa siistissä huoneessa, vaaleaväristen uutimien ympäröimällä vuoteella. Nousta en jaksanut, mutta ikäänkuin olisin uinahtanut vaan yhtä monta minuuttia, kuin olin nukkunut päiviä, ajattelin taas ensinnä kaikista peltopyitäni. Viimeisessä taistelussa oli paras koirakseni pahoin pidellyt kauniin Nikanderin pyytä, ja hän kuitenkin koitti tehdä rahanpanosta riidan alaiseksi. Mutta minä tahdoin hankkia itselleni oikeutta! Kerran ainakin olivat pyyt vielä päästettävät toistensa kimppuun, ja jos Nikander kieltäisi, niin pakoittaisin hänet nyrkkitaisteluun palestrassa ja antaisin hänelle silmäkulmaan sinimarjan hänen velkansa muistoksi. Käteni olivat vielä heikot ja kuitenkin ne puristuivat nyrkkiin ajatellessani tuota harmillista seikkaa. 'Kyllä minä hänen!' jupisin itsekseni.

"Silloin kuulin, että sen huoneen ovi, jossa makasin, aukeni, ja näin kolmen miehen kunnioittavaisesti lähenevän neljättä. Viimeksi mainittu tervehti heitä arvokkaasti, mutta kuitenkin ystävällisesti, ja kääri kokoon kirjoituksen, jota hän oli lukenut. Minä olisin mielelläni puhutellut häntä, mutta en voinut avata kuivia huuliani, ja kuitenkin näin ja kuulin kaiken, mitä tapahtui ympärilläni huoneessa.

"Minusta oli silloin tämä kaikki hyvin kummallista.

"Jo näiden miesten tervehdyskin oli ollut omituinen.

"Hetki huomasin, että tuolilla istuja oli tuomari, ja että

toiset olivat tulleet valittamaan. He kaikki kolme olivat vanhoja ja köyhiä, mutta laupiaat ihmiset olivat antaneet heille vähäsen maata viljeltäväksi. Viljelemisen aikana oli yksi heistä, muudan kaunis ukko, jolla oli pitkä hopeanvalkoinen tukka, ollut sairaana ja viljaa korjattaessakin hän oli ollut kykenemätöin toisia auttamaan. 'Nyt he tahtovat kieltäytyä antamasta hänelle hänen osaansa viljasta', minä ajattelin itsekseni, mutta toisinpa kävi! Molemmat terveet olivat kantaneet sairaan huoneesen kolmanneksen puiduista jyvistä, mutta ukko kieltäytyi uppiniskaisesti ottamasta vastaan vehnää, koska ei ollut ottanut osaa kylvämis- eikä korjaamistyöhön, ja vaati tuomaria selittämään toisille, ett'ei hän ole oikeutettu ottamaan vastaan mitään, jota hankkimassa hän ei ole ollut osallisena.

"Tuomari oli tähän asti ollut vaiti. Vihdoin hän kohotti viisaat ystävälliset kasvonsa ja kysyi ukolta: 'Rukoilitko sillä aikaa tovereillesi ja heidän työllensä menestystä?'

'''Rukoilin', vanhus vastasi.

"Siis sinä olet ollut avullinen esirukoustesi kautta', tuomari päätti; 'kolmas osa viljasta on sinun, ja sinun tulee pitää se!' Ukko kumarsi, miehet antoivat kättä toisillensa, ja tuomari jäi jälleen yksikseen huoneesen.

"En tietänyt, mitä minulle tapahtui. Järjettömältä minusta näytti kanne ja tuomarin päätös, ja kumpikin kuitenkin liikutti mieltäni. Minä nukuin taas, ja kun seuraavana aamuna vahvistuneena heräsin, niin tuomari astui vuoteeni ääreen ja

antoi minulle rohtoja sekä ruumistani että sieluani varten, joka varmaankin oli yhtä runneltu, kuin rikkiruhjotut jäsen raukkani".

"Kuka sitten oli tuo tuomari?" Stephano kysyi.

"Eusebio, Kanopon presbyteri. Muutamat kristityt olivat löytäneet minut puolikuolleena kadulta ja vieneet minut Eusebion huoneeseen, sillä leski Theodora, hänen sisarensa oli kaupungin diakonissa. He molemmat hoitivat minua, ikäänkuin olisin ollut heidän täysi veljensä. Vasta silloin, kun olin voimistunut, he näyttivät minulle Hänen ristinsä ja orjantappuraruuninsa, Hänen, joka minunkin tähteni oli niskoillansa kantanut paljoa kovempia tuskia, ja he opettivat minua rakastamaan Hänen haavojansa ja nöyrästi kärsimään omiani. Epätoivon kuivasta puusta pian puhkesi toivo viheriöimään, ja elämän loppua seuraavan tyhjän mitättömän sijaan he osoittivat minulle taivaan kaikkine riemuineen.

"Minusta tuli uusi ihminen, ja edessäni oli ääretöin autuaallinen olo. Minun jälkeeni, sen nyt tiesin, ei ole muuta seuraava, kuin iankaikkisuus; taivaan portit olivat minulle avoinna, ja Kanopossa tulin kastetuksi.

"Aleksandriassa oli minua sillä välin itketty kuolleena, ja Arsinoe sisareni oli perijänäni asettunut maatilalleni puolisonsa prefektin kanssa. Aivan mielelläni annoin hänen pitää tätä ja itse asuin tästälähin taas kaupungissa, voidakseni, kun vainot uudelleen alkoivat, auttaa veljiäni.

"Tämä oli minulle helppoa, sillä lankoni kautta pääsin

kaikkiin vankiloihin. Vihdoin minun täytyi julkisesti tunnustaa uskoni ja sain paljon kärsiä kidutuspenkillä ja porfyyrinmurroksissa; kumminkin jokainen tuska oli minusta kallisarvoinen, koska se näytti saattavan minua lähemmäksi ikävöittyä päämäärääni; ja jos minulla täällä pyhällä vuorella on jotakin surtavaa, niin ainoa suruni on se, ett'ei Herra pidä minua kelvollisena kestäämään vielä suurempia kärsimyksiä, kun kuitenkin hänen oma, rakas poikansa on ottanut minun ja kaikkien vaivaisten syntisten puolesta päällensä niin katkeria tuskia".

"Sinä pyhä mies!" jupisi Stephano ja suuteli hartaasti Paavalin lammasnahkaa; mutta tämä veti sen pois hänen kädestään ja lausui tyytymättömänä:

"Minä pyydän, älä tee sitä! Jokainen joka täällä elämässä lähestyy minua kunnianosoituksilla, heittää vain kiviä autuuteni tielle. Nyt menen lähteelle noutamaan sinulle raikasta vettä".

Paavali, palatessaan luolaan vesiastia täynnä, tapasi siellä Hermaan, joka oli tullut sanomaan isällensä hyväahuomenta, ennenkuin jälleen lähti alas kosteikkokaupunkiin senaattorin luota uusia rohtoja noutamaan.

KUUDES LUKU

Galliatar Sirona istui makuuhuoneensa avonaisessa ikkunassa, sill'aikaa kun hänen vaaleata tukkaansa järjesteli vanha musta orjatar, jonka hänen puolisonsa oli ostanut hänelle Romassa.

Hän huokasi, kun orjatar kämmenellään sieltä täältä koski emäntänsä kiiltävään pääankoristeesen lemuavilla öljyillä.

Neekerinainen tarttui voimakkaasti viljavaan alaspäin aaltoilevaan kultasäikeiden virtaan ja jakoi ne kahtaalle, aloittaakseen palmikoimista; mutta Sirona esti häntä ja sanoi: "Anna minulle kuvastin!"

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.